

บทที่ ๒

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

✓ ความหมายของสื่อมวลชน

✓ วัฒนา พุทธางกูรานนท์^๑ กล่าวถึงสื่อมวลชนว่า สื่อมวลชนเกี่ยวข้องกับการติดต่อ (communication) หรือการส่งข่าวสาร ความคิดเห็น ประสบการณ์ และทำที่ซึ่งกันและกัน สื่อมวลชนที่กล่าวถึงนี้ หมายถึง หนังสือพิมพ์ วิทยุ และโทรทัศน์ ส่วนคำจำกัดความของ สื่อมวลชน กล่าวไว้ดังนี้ว่า สื่อมวลชนเป็นสถาบันที่รับใช้สังคม รวบรวมและเสนอข่าวสารไปสู่ มวลชนและสังคมอย่างแพร่หลาย ให้ความรู้และความเพลิดเพลินอีกด้วย

✗ ส่วนความหมายของสื่อมวลชนในศัพทานุกรมสื่อสารมวลชน ได้ให้ความหมายว่า "สื่อมวลชน เป็นอุปกรณ์สำหรับการสื่อสารมวลชน เช่น หนังสือเล่ม หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ และภาพยนตร์ เป็นต้น"^๒

✓ อรุณีประภา หัสภาคย์^๓ ให้ความหมายของสื่อมวลชน (mass media) ว่า หมายถึง ตัวแทน หรือเครื่องมือต่าง ๆ ที่จะสื่อความคิด ทัศนคติ ข่าวสาร ไปสู่ประชาชน หรือ มวลชนจำนวนมาก สื่อดังกล่าวนี้ไม่ได้มีแต่ด้านอิเล็กทรอนิกส์ หรือรูปแบบทางด้านการพิมพ์ เท่านั้น แต่ยังกินความหมายกว้างไปถึงรูปแบบทางศิลปะต่าง ๆ ที่เป็นที่ยอมรับในมวลชน เช่น แฟชั่น การ์ตูน เสื้อผ้า ดนตรี การโฆษณา และสิ่งอื่น ๆ ด้วย

^๑ วัฒนา พุทธางกูรานนท์, สื่อสารมวลชนกับสังคม (กรุงเทพมหานคร : คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๒๓), หน้า ๑.

^๒ แผนกสื่อสารวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ศัพทานุกรมสื่อสารมวลชน (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๒๐), หน้า ๖๐.

^๓ อรุณีประภา หัสภาคย์, การสื่อสารมวลชนเบื้องต้น (กรุงเทพมหานคร : คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๒๔), หน้า ๔๕.

๑) (ความหมายของสื่อมวลชนในศัพท์วิชาการทางการศึกษา อาชีวศึกษา และสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง กล่าวว่่า "Mass Media" หมายถึง สื่อมวลชน เป็นเครื่องมือที่ใช้เพื่อเผยแพร่ข่าวสาร หรือความคิดเห็นไปให้แก่กลุ่มประชาชนอย่างมีวัตถุประสงค์และเป้าหมาย เพื่อให้เกิดผลสะท้อนกลับมาในการรับทราบและสร้างประชาชาติ^๑)

ความหมายในพจนานุกรมทางการศึกษา (Dictionary of Education) โดยคาร์เตอร์ วี. กูด (Carter V. Good) ได้ให้ความหมายของสื่อมวลชนว่า คือ "เครื่องมือในการติดต่อสื่อสารข่าวสารไปสู่คนจำนวนมากได้ในคราวเดียวกัน เช่น หนังสือ, นิตยสาร, โทรทัศน์, วิทยุ, ภาพยนตร์ ฯลฯ"^๒

และอีกความหมายหนึ่งกล่าวว่า คำว่า สื่อมวลชน (mass media) และคำว่า การสื่อสารมวลชน (Mass Communication) นั้น คณะกรรมการราชบัณฑิตยสถานได้อนุโลมให้ใช้คำทั้งสองนี้แทนกันได้ โดยมีข้อแตกต่างกันตรงที่ สื่อมวลชนนั้นหมายถึง สื่อที่จะใช้ในการติดต่อกับมวลชน อันได้แก่ วิทยุ โทรทัศน์ ภาพยนตร์ และหนังสือพิมพ์ ส่วนการสื่อสารมวลชนนั้นหมายถึงวิธีการนำเอาสื่อมาใช้กับมวลชน อันหมายถึงประชาชนโดยทั่วไปนั่นเอง^๓

กล่าวโดยสรุปแล้ว สื่อมวลชน เป็นการส่งสารไปยังคนจำนวนมากโดยผ่านทางสื่อพิเศษบางอย่าง ซึ่งแบ่งออกได้เป็น ๒ ประเภทใหญ่ ๆ คือ ทางด้านการพิมพ์ (print media) ได้แก่ หนังสือพิมพ์ และทางด้านการกระจายเสียง (electronic broadcast media) ได้แก่ วิทยุ และ โทรทัศน์

^๑ ไข่มุกา หิรัญศรีคม, ศัพท์วิชาการทางการศึกษา อาชีวศึกษา และสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิยมวิทยา, ๒๕๒๓), หน้า ๔๔.

^๒ Carter V. Good, Dictionary of Education (New York : McGraw-Hill Book Company, 1973), p. 351.

^๓ อนันต์ธนา อังกินันท์ และ เกื้อกูล คุปรัตน์, สื่อสารมวลชนและการประชาสัมพันธ์เพื่อการศึกษา (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๒๕), หน้า ๗.

ลักษณะของสื่อมวลชน

สื่อมวลชนมีหลายชนิด ในที่นี้จะกล่าวถึง เฉพาะ หนังสือพิมพ์ วิทยุ และ โทรทัศน์ เท่านั้น ถ้าเราแยกสื่อมวลชนออกตามลักษณะแล้ว จะได้เป็น ๒ ประเภท ตามลักษณะของสื่อ ดังนี้

๑. สื่อมวลชนประเภทตีพิมพ์ (Printed Media) คือ หนังสือพิมพ์ สื่อมวลชนประเภทนี้ส่วนมากเป็นของ เอกชนดำเนินการเอง โดยรัฐมีหน้าที่ดูแลให้อยู่ในกรอบของศีลธรรม ขนบธรรมเนียมและประเพณี เสรีภาพของหนังสือพิมพ์แต่ละประเทศจะแตกต่างกัน หรือ เหมือนกัน ในบางส่วน เพราะยึดเอาขนบธรรมเนียมประเพณีมาร่วมพิจารณาด้วย แต่หนังสือพิมพ์ก็มีภาระหน้าที่ เสนอข่าวต่อประชาชนตามหน้าที่กับทั้ง เป็นตลาดแห่งความคิดเห็น หนังสือพิมพ์จึงมีบทบาทต่อประเทศ ซึ่งจะมีทั้ง เสรีภาพและความรับผิดชอบควบคู่กันไป ความรับผิดชอบของหนังสือพิมพ์ย่อมจะต้องรับผิดชอบต่อความมั่นคงของรัฐ และไม่กระทำการอัน เป็นการบ่อนทำลายความมั่นคงของประเทศชาติ หนังสือพิมพ์ย่อมไม่ละเมิดสิทธิส่วนตัวของผู้อื่นอันทำให้ผู้อื่น เสื่อม เสียเกียรติยศ และชื่อเสียง

ในด้านการควบคุมหนังสือพิมพ์นั้น ประชาชนมีส่วนสำคัญคือ เป็นผู้อ่านหนังสือพิมพ์ หนังสือพิมพ์เป็นธุรกิจเอกชนต้อง เสนอสนองแก่ประชาชนซึ่งเป็นลูกค้า หากหนังสือพิมพ์กระทำการอันมิชอบ ประชาชนก็ไม่อ่าน ธุรกิจก็ล้มจมต้อง เลิกล้มกิจการไป หนังสือพิมพ์จึงต้องมีนโยบายที่จะ เสนอสนองตามความต้องการของสังคมนั้น ๆ นอกจากประชาชนจะมีส่วนควบคุมหนังสือพิมพ์ด้วยแล้ว กลุ่มอาชีพของหนังสือพิมพ์จะมีการควบคุมกันเอง (Self-Regulation) เพื่อให้ เกิดความรับผิดชอบต่อสังคม มีจรรยาบรรณของหนังสือพิมพ์ ระบบการควบคุม เช่นไรจะต้องพิจารณาให้เหมาะสมถึงสภาพของสังคมนั้น ๆ ทั้งนี้เพื่อ เป็น เครื่องมืออันสำคัญในการธำรงรักษา เสรีภาพของหนังสือพิมพ์ไว้

๒. สื่อมวลชนประเภทวิทยุ และโทรทัศน์ (Radio & Television) สื่อมวลชนประเภทนี้เป็นกิจการที่ต้องลงทุนมาก ประเทศที่กำลังพัฒนา รัฐจึงต้องดำเนินการเอง ซึ่งแตกต่างกับประเทศที่พัฒนาแล้วมอบหมายให้ เอกชนดำเนินการวิทยุและโทรทัศน์ก็มีอิทธิพลในการจูงใจมาก

วิทยุมีประสิทธิภาพในการสื่อสารมวลชนได้มากกว่าหนังสือพิมพ์ วิทยุสามารถเข้าถึงประชาชนได้ทุกเพศทุกวัยโดยไม่ต้องจำกัดการศึกษา คนอ่านหนังสือไม่ออกก็ฟังรายการกระจายเสียงได้ วิทยุส่งกระจายเสียงไปได้ไกล มีประชาชนที่อยู่ในข่ายรับฟัง (Audience Coverage) มาก แม้แต่เขตทุรกันดารป่าเขาลำเนาไพรก็สามารถรับฟังวิทยุได้มาก จึงได้เปรียบกว่าหนังสือพิมพ์ ซึ่งผู้อ่านจะต้องอ่านหนังสือออก และก็ต้องอาศัยการขนส่งที่มีการคมนาคมสะดวก จึงจะกระจายหนังสือพิมพ์ไปสู่ประชาชนได้ นอกจากนั้นวิทยุยังได้เปรียบโทรทัศน์เพราะราคาถูกกว่า ประชาชนมีอำนาจในการซื้อ (Purchasing Power) พอจะซื้อวิทยุได้ สำหรับโทรทัศน์นั้นราคาแพงจึงซื้อได้เฉพาะคนบางกลุ่มไม่แพร่หลายมากนัก^๑

ลักษณะพิเศษของสื่อมวลชน

เมื่อกล่าวถึงลักษณะโดยทั่วไปของสื่อมวลชนแล้ว จะเห็นว่าสื่อมวลชนแต่ละชนิดนั้นยังมีลักษณะพิเศษในด้านต่าง ๆ อีก ดังต่อไปนี้

๑. สื่อมวลชนเป็นส่วนหนึ่งของสังคม จะต้องมีส่วนและกลุ่มสาธารณชน เพื่อจะสื่อสารไปสู่กลุ่มเป้าหมาย การผลิตรายการวิทยุ รายการโทรทัศน์ และหนังสือพิมพ์ ต้องการผู้ที่มีความรู้ ประสบการณ์อย่างกว้างขวางทางการประชาสัมพันธ์สื่อสารมวลชนและการบริหารองค์การ อีกทั้งเป็นตัวกลางสื่อสารติดต่อระหว่างกลุ่มชนภายในสถาบันและภายนอกสถาบัน ให้มีการประสานงานกันอย่างได้ผล

๒. สื่อมวลชนจะถ่ายทอดข่าวสารไปยังกลุ่มสาธารณชนได้โดยตรงอย่างรวดเร็ว ด้วยเทคโนโลยีสมัยใหม่และเครื่องมือที่ทันสมัยในปัจจุบัน

๓. สื่อมวลชน เป็นของส่วนรวมจะนำไปใช้เพื่อผลประโยชน์ของบุคคลใดบุคคลหนึ่งหรือชนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งไม่ได้ สิ่งที่จำกัดขอบเขตของสื่อมวลชนก็คือ ปัญหาทางเศรษฐกิจ เครื่องมือทางสื่อมวลชนที่ทันสมัย ระเบียบข้อบังคับที่ควบคุมสื่อมวลชน ตลอดจนการติดต่อสื่อสารระหว่าง

^๑ บำรุง สุขพรรณ, "สื่อสารมวลชนกับการพัฒนาประเทศ," วารสารห้องสมุด (กรกฎาคม - สิงหาคม ๒๕๑๖) : ๓๕๑-๓๕๒.

ประเทศ ซึ่งย่อมแตกต่างกันในเรื่องภาษา วัฒนธรรม การศึกษา ศาสนา ประสบการณ์ และ ภูมิหลังของแต่ละสังคม

๔. ประชาชนกลุ่มเป้าหมายของสื่อสารมวลชนย่อมมีลักษณะภูมิหลัง สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี อาชีพ พื้นฐานของชีวิต ความสนใจ ตลอดจนมาจากสังคม ที่แตกต่างกัน จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องศึกษาและ เข้าใจมวลชนอย่างละเอียดถี่ถ้วน การติดต่อสื่อสารจึงจะสัมฤทธิ์ผล

๕) สื่อมวลชนสามารถติดต่อสื่อสารไปยังมวลชนในสังคมที่อยู่กันอย่างกระจัดกระจาย ห่างไกลกันออกไปในถิ่นทุรกันดารและกลุ่มสาธารณชนที่อยู่กัน เป็นกลุ่มก้อนตาม เมืองใหญ่ ๆ ได้ ทั่วโลก โทรทัศน์ และ วิทยุ สื่อสารได้อย่างฉับพลันสามารถรับฟังความคิดเห็นต่อรายการจาก ประชาชนกลุ่มเป้าหมายได้ในทันทีทันใด

๖. ประชาชนที่อาศัยอยู่ภายในแต่ละชุมชนของสังคมย่อมได้รับอิทธิพลของสื่อมวลชน อย่างสม่ำเสมอจนกลายเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตประจำวันไป นอกจากนี้สื่อมวลชนยังได้กระตุ้น มวลชนที่มีความสนใจร่วมกันให้ได้มีโอกาสแสดงออกซึ่งความคิดเห็นและร่วมกันสร้างสรรค์สิ่งที่เป็น ประโยชน์ต่อสังคมตลอดจนร่วมมือกันในกิจกรรมต่าง ๆ ผลที่ได้รับก็คือ การเกิดประชามติขึ้น

๗. วิธีการ เสนอข่าวของสื่อมวลชนย่อมแตกต่างกันไปตามวิธีการ เฉพาะตัวของ สื่อมวลชนแต่ละชนิด ไม่ว่าจะเป็นการเสนอข่าวในหน้าหนังสือพิมพ์ วิทยุกระจายเสียง โทรทัศน์ หรือ สิ่งตีพิมพ์อื่น ๆ การเสนอข่าวของสื่อมวลชนจึง เปรียบ เหมือนกับ เลขชี้ของกล้องถ่ายรูป ย่อม แตกต่างกันตามคุณภาพราคา วิธีการที่ใช้ และผู้ดำเนินงาน ทางด้านประชาชนกลุ่มเป้าหมาย นั้นย่อมมีความคิดความสามารถที่จะรับสารแตกต่างกันตามพื้นฐานของความรู้ ประสบการณ์ สามารถ เข้าใจความหมายในรูปแบบที่แตกต่างกัน

ประโยชน์ของสื่อมวลชน

สื่อมวลชนมีอิทธิพลต่อผู้รับสาร ในที่นี้จะกล่าวถึง เฉพาะ วิทยุ โทรทัศน์ และ หนังสือพิมพ์ เท่านั้น สื่อมวลชนแต่ละชนิดมีคุณสมบัติและข้อจำกัดที่แตกต่างกันอัน เป็นประโยชน์ ต่อผู้รับสารพอสรุปได้ ดังนี้

วิทยุ

๑. เป็นสื่อมวลชนที่มีอิทธิพลมากที่สุดและ เข้าถึงประชาชน เป็นจำนวนมากที่สุด และ เสียค่าใช้จ่ายน้อยที่สุด ไม่ว่าจะบุคคลนั้นจะอยู่ที่ใดวิทยุก็สามารถส่งคลื่นไปถึงได้
๒. เหมาะสำหรับผู้ที่ มี เวลาว่างมาก ช่วยในการปรับปรุงสติปัญญาของผู้ฟังให้ฉลาดขึ้น แม่บ้านหรือคนที่ทำงานอยู่กับบ้าน อาจใช้วิทยุเป็น เพื่อนได้เป็นอย่างดี ช่วยให้คลายความ เหนงา หากต้องการศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง วิทยุก็มีรายการที่ช่วย เพิ่มพูนความรู้ ทั้งทางตรงและ ทางอ้อม
๓. เกิดจินตนาการด้วยตนเอง ทำให้เกิดความสุขสนานกว่าการดูโทรทัศน์ใน บางครั้ง ทั้งนี้ เนื่องจากรายการละครทางวิทยุ การบรรยายฉากหรือสถานที่ใน เรื่องใช้คำพูด และเสียงประกอบ ซึ่งช่วยทำให้เห็นภาพพจน์และความยิ่งใหญ่มหัศจรรย์ได้ ผิดกับการแสดงละคร ทางโทรทัศน์ซึ่งมักมีข้อจำกัดเกี่ยวกับสถานที่
๔. สะดวกในการเคลื่อนที่หรือติดตัวไปฟังในที่ต่าง ๆ ได้ ทั้งนี้เพราะวิทยุในปัจจุบัน มีระบบกระเป๋าคิว และมีขนาดเล็ก กินไฟน้อย ผู้ฟังสามารถนำติดตัวไปได้ทุกหนทุกแห่ง
๕. มีอิทธิพลต่อเด็ก เป็นพิเศษ โดยสามารถนำมาใช้ประกอบการ เรียนภายใน ห้องเรียน โดยการบันทึกบางรายการจากวิทยุแล้วนำมาเปิดให้ เด็กนักเรียนฟัง จะช่วยให้บท เรียน ของครูน่าสนใจยิ่งขึ้น
๖. มีอิทธิพลต่อการสอนภาษา เป็นพิเศษ ทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ การที่ทั่ว ประเทศสามารถเปิดรับฟังรายการที่ส่งออกไปจากส่วนกลาง ทำให้ภายใน ประเทศสามารถใช้ ภาษาเดียวกันในการติดต่อสื่อสารกัน เป็นการสร้าง เอกภาพทางภาษาขึ้นภายในชาติ นอกจากนั้น ยังสามารถนำมาใช้กับการสอนภาษาต่างประเทศได้ เหมาะสำหรับครูผู้สอนที่ต้องการให้นัก เรียน ได้ฟังเสียงจากเจ้าของภาษาโดยตรง อาจจะใช้บันทึก เสียงจากรายการวิทยุ เข้ามาสอนในห้อง เรียนได้

๗. ใช้ประโยชน์ทางการจรรยาบรรณและการสื่อสาร ดังเช่นที่ใช้กันอยู่ในวงการ ตำรวจและทหารในปัจจุบันนี้

๘. ใช้ประโยชน์ในการโทรคมนาคม โดยนำมาใช้กับเครื่องรับโทรศัพท์ สามารถติดต่อกันได้ไกลขึ้นกว่าโทรศัพท์ธรรมดาซึ่งจะต้องมีสายโทรศัพท์ไปดึง ทำให้สามารถติดต่อกันระหว่างจังหวัดได้ และถ้าหากนำเอาระบบสื่อสารดาวเทียมเข้ามาช่วยด้วยแล้ว ก็จะทำให้สามารถติดต่อกันได้ระหว่างประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก

โทรทัศน์

๑. ขณะออกอากาศ โทรทัศน์จะได้รับความนิยมมากกว่าสื่อสารมวลชนชนิดอื่น ๆ ทั้งนี้เพราะผู้ชมจะได้ชมทั้งภาพและได้ยินทั้งเสียงในเวลาเดียวกัน นอกจากนั้นถ้าเป็นโทรทัศน์สีก็ช่วยให้ผู้ชมได้เห็นความสวยงามเหมือนตามธรรมชาติมากยิ่งขึ้น

๒. โทรทัศน์เปรียบเสมือนวิทยุ หนังสือพิมพ์ และภาพยนตร์ มารวมกัน คือได้ยินเสียงและสังเกตเห็นภาพเหมือนวิทยุ ได้เห็นทั้งภาพและได้ยินเสียงเหมือนภาพยนตร์ และมีลักษณะในการเสนอทั้งภาพและข่าว เหมือนกับหนังสือพิมพ์

๓. โทรทัศน์สามารถเข้าถึงผู้ดูที่อยู่ทางบ้านได้เป็นอย่างดี และนับวันจะมีอิทธิพลมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับลักษณะของรายการโทรทัศน์ และคุณสมบัติของเครื่องส่งและเครื่องรับโทรทัศน์ ปัจจุบันรายการทางโทรทัศน์ได้เป็นไปอย่างรวดเร็วมาก เช่น ข่าวต่างประเทศผ่านดาวเทียม นอกจากนั้นยังมีรายการสดที่น่าสนใจอีกมากมาย ตลอดจนภาพยนตร์ เรื่องราวที่เคยฉายตามโรงภาพยนตร์มาแล้ว ผู้ชมสามารถดูโทรทัศน์อยู่กับบ้านได้โดยไม่ต้องเสียค่าเดินทางและค่าเข้าชมเหมือนอย่างภาพยนตร์หรือการดูกีฬาต่าง ๆ ฯลฯ

๔. ผู้ปกครอง หรือ บิดามารดา สามารถดูโทรทัศน์ไปพร้อมกับเด็ก จึงมีโอกาสอธิบายชี้แจง หรือตอบคำถามที่เด็กสงสัยได้ ทำให้การเรียนรู้ของเด็กมีลักษณะเป็น "ขบวนการสองทาง" ซึ่งทำให้การเรียนรู้ของเด็กได้พัฒนาไปอย่างรวดเร็วขึ้น

หนังสือพิมพ์

๑. หนังสือพิมพ์มีอิทธิพลเฉพาะในหมู่คนที่อ่านหนังสือออก ปัจจุบันประเทศไทยมีจำนวน

ผู้อ่านหนังสือออกมากขึ้น จำนวนผู้ที่อ่านหนังสือพิมพ์จึงได้เพิ่มขึ้นมากตามลำดับ จนกระทั่งกลายเป็นความต้องการของคนเราซึ่งจะต้องอ่านเป็นประจำทุกวัน และในช่วงเวลาว่างใด ๆ ก็ได้

๒. หนังสือพิมพ์มีลักษณะเป็นเอกสารที่ถาวร หากข้อใจหรือสงสัยตอนใดก็สามารถอ่านทบทวนได้ทันที โดยไม่มีขบวนการยุ่งยากและซับซ้อน เหมือนการใช้สื่อชนิดอื่น ฉะนั้นตามห้องสมุดต่าง ๆ จึงนิยมเอาหนังสือพิมพ์ที่อ่านแล้วนำมาเย็บรวมเป็นเล่ม หรือนำมาถ่ายเก็บไว้ในรูปของไมโครฟิล์ม เพื่อสะดวกในการค้นคว้าหรือนำไปอ้างอิง หรือเป็นเอกสารประกอบ

๓. มีส่วนในการสร้างประชาชาติในเรื่องต่าง ๆ ได้ ทั้งนี้เนื่องมาจากหนังสือพิมพ์ส่วนใหญ่เป็นของเอกชน ฉะนั้นหนังสือพิมพ์จึงเป็นตัววางดุลย์และสอดส่องการทำงานของรัฐบาลหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐได้เป็นอย่างดี หนังสือพิมพ์จะทำหน้าที่รักษามลประโยชน์ให้กับประชาชน รายได้ของหนังสือพิมพ์นั้นจะต้องขึ้นอยู่กับความพึงพอใจของผู้ซื้อหนังสือพิมพ์ไปอ่าน จึงเป็นสิ่งที่หนังสือพิมพ์จะหลีกเลี่ยงไม่ได้ในการสร้างความพึงพอใจให้กับผู้อื่น

๔. หนังสือพิมพ์เป็นสิ่งที่ให้ทั้งความรู้และความบันเทิง สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการเรียนการสอนได้ดี โดยการมอบหมายให้นักเรียนไปค้นคว้าหรือไปตัดมาติดกระดานนิเทศ เพื่อเป็นการส่งเสริมการเรียนในวิชาต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี อย่างไรก็ตามหนังสือพิมพ์ก็มีทั้งสิ่งที่ดีและสิ่งที่เลว หากหนังสือพิมพ์ฉบับใดไม่ตักใจจะให้โทษได้เหมือนกัน ซึ่งจะให้โทษมากกว่าสื่อมวลชนประเภทโทรทัศน์และวิทยุ ซึ่งควบคุมโดยรัฐบาลซึ่งมีระเบียบแบบแผนดีกว่า^๑

หน้าที่ของสื่อมวลชน

สื่อมวลชนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องกับมนุษย์ทุกคน จนกลายเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตประจำวัน เป็นความต้องการที่เรียกได้ว่าเกือบจะขาดไม่ได้ ทั้งนี้เพราะสื่อมวลชน เป็นสิ่งที่ให้ทั้งข่าวสาร ข้อคิดเห็น ความรู้ ความบันเทิง และแหล่งของสินค้าและบริการ ได้มีผู้กำหนดหน้าที่ของสื่อมวลชนไว้ด้วยกันหลายท่าน เช่น

โอนันต์ธนา อังกินันท์ และ เกื้อกูล คุปรัตน์, สื่อสารมวลชน และการประชาสัมพันธ์
เพื่อการศึกษา, หน้า ๕๗-๖๑.

สำเนา วารสาร^๑ แบ่งหน้าที่ของสื่อมวลชนไว้ ๔ ประการ คือ

- ๑. เพื่อเผยแพร่เรื่องราว และข่าวสารต่าง ๆ
- ๒. เพื่อความบันเทิง
- ๓. เพื่อโฆษณาค้าขาย
- ๔. เพื่อการศึกษา

เกษม ศิริสัมพันธ์^๒ ได้กำหนดหน้าที่ที่สำคัญของสื่อมวลชนไว้ ๓ ประการ คือ

- ๑. เสนอข่าวข้อเท็จจริง (Information function)
- ๒. เสนอความคิดเห็น (Opinion function)
- ๓. ให้ความบันเทิง (Entertainment function)

บำรุง สุขพรรณ^๓ ได้กล่าวถึงหน้าที่ของสื่อมวลชน ไว้ดังนี้

๑. มีหน้าที่เป็นผู้สังเกตการณ์ (Surveillance) มีหน้าที่สังเกตการณ์และรายงานปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ทั้งที่เกิดตามธรรมชาติ และเหตุการณ์ที่มนุษย์สร้างหรือประดิษฐ์ขึ้น ในด้านการปกครองประเทศ สื่อมวลชนจะรายงานข่าวทางราชการมาสู่ประชาชน และเมื่อประชาชนเดือดร้อน ฝ่ายรัฐบาลก็สามารถรับทราบได้จากการรายงานของสื่อมวลชน

๒. มีหน้าที่อธิบาย และ กำหนด (Interpretation and Prescription) หมายถึง การอธิบายข่าว สื่อมวลชนจะต้องอธิบายข่าวแก่ผู้อ่าน ผู้ฟัง หรือ ผู้ชม อาจเป็นการวิเคราะห์ข่าว หรือไขข่าว (Interpretative Reporting) ซึ่งเป็นการให้ภูมิหลัง (Background) ทำให้ผู้อ่านหรือผู้ฟัง เข้าใจมากขึ้น นอกจากนั้นการวิเคราะห์ข่าวอาจจะต้อง

^๑สำเนา วารสาร, "สื่อมวลชนกับการศึกษา," ศูนย์ศึกษา ๑๐ (สิงหาคม ๒๕๐๖):

๕-๘.

^๒เกษม ศิริสัมพันธ์, "การสื่อสารมวลชน-ความหมายและอิทธิพล," การสัมมนา-สื่อสารมวลชนครั้งที่ ๑ เรื่องอิทธิพลและความรับผิดชอบของสื่อสารมวลชน, หน้า ๖๓.

^๓บำรุง สุขพรรณ, "สื่อสารมวลชนกับการพัฒนาประเทศ," หน้า ๓๕๐-๓๕๑.

แสดงความคิดเห็น (Opinion) และกำหนด หรือคาดการณ์ล่วงหน้าที่จะเกิดขึ้นได้ด้วย การนำเอาหลักฐานหรือข้อเท็จจริงมาประกอบการคาดหมายนั้น การคาดการณ์ล่วงหน้าจะต้องอยู่บนฐานแห่งความจริง (Based on Fact) ที่มีหลักฐานอ้างอิงได้

๓. มีหน้าที่ให้การศึกษาและวัฒนธรรม (Education and Culture) หมายถึง การให้การศึกษาและวัฒนธรรมของสื่อมวลชนต่อประชาชน สื่อมวลชนเป็นสถาบันที่มีส่วนให้การศึกษาแก่ประชาชนทางอ้อม การศึกษาจึงเป็นลักษณะนอกโรงเรียน (Informal education) จึงสังเกตเห็นได้ว่าสิ่งใดที่สื่อมวลชนนำมาเผยแพร่ มีประชาชนนิยมและสนใจ มีการเลียนแบบกันมากทางด้านวัฒนธรรมนั้น สื่อมวลชนสามารถถ่ายทอดวัฒนธรรมของชนต่างรุ่น (Generation Gap) วัฒนธรรมจึงตกทอดไปถึงอนุชนรุ่นหลังต่อไปโดยไม่สิ้นสุด สื่อมวลชนมีบทบาทอันสำคัญในการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ (Attitude) ของประชาชนในสังคมดั้งเดิมที่มั่นคงและเปลี่ยนแปลงยากมาเป็นสังคมสมัยใหม่ หากจะกล่าวโดยสรุปคือ เปลี่ยนแปลงจากประเทศล้าหลังมาสู่ประเทศที่พัฒนา แต่ในช่วงของการเปลี่ยนแปลงแห่งสังคม (Transitional Society) จะมีช่วงเวลาอันยาวนาน สื่อมวลชนจะมีส่วนร่วมที่สำคัญอย่างหนึ่ง

๔. มีหน้าที่ให้ความบันเทิง (Entertainment) หมายถึงการให้ความบันเทิงแก่ประชาชนโดยทั่วไป เพื่อให้ประชาชนได้รับความสนุกเพลิดเพลินจากการอ่านหรือจากการชมหนังสือพิมพ์จะจัดคอลัมน์ไว้เฉพาะ เช่น กีฬา ท่องเที่ยว แฟชั่น ส่วนรายการวิทยุจะมีรายการเพลง เสียดายเป็นส่วนใหญ่ สำหรับรายการโทรทัศน์มีรายการบันเทิงมากประมาณ ๔๐ % ของรายการทั้งหมด

จากความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทและหน้าที่ของสื่อมวลชน ตามความคิดเห็นของนักการศึกษา และนักสื่อสารมวลชนดังที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น พอจะสรุปบทบาทและหน้าที่ของสื่อมวลชนที่สำคัญไว้ได้ ๕ ประการด้วยกัน คือ

๑. เสนอข่าวสาร หน้าที่ของสื่อมวลชนที่สำคัญประการหนึ่งก็คือ การเสนอข่าวสารให้แก่ประชาชนโดยทั่วไป โดยเริ่มตั้งแต่การหาข่าว รวบรวมข่าว และจัดส่งข่าวไปให้ประชาชน ข่าวดังกล่าวนั้นอาจจะ เป็นการเคลื่อนไหวทางการเมืองทั้งภายในและภายนอกประเทศ ข่าวเศรษฐกิจในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการค้าขาย และการทำมาหากินของประชาชน ข่าวกีฬา และ

ข่าวบันเทิงต่าง ๆ ตลอดจนข่าวอุบัติเหตุและข่าวอาชญากรรมโดยทั่วไป ฯลฯ การเสนอข่าวของสื่อมวลชนโดยทั่วไปจะต้อง เสนอตามข้อเท็จจริง โดยไม่จำเป็นต้องสอดแทรกความคิดเห็นใด ๆ ลงไป คุณค่าของการเสนอข่าวนั้นขึ้นอยู่กับความรวดเร็ว ถูกต้อง และมีรายละเอียดครบถ้วน

๒. เสนอความคิดเห็น โดยทั่วไปแล้วสื่อมวลชนไม่ว่าจะเป็นวิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ และภาพยนตร์ จำเป็นจะต้อง เป็นตัวแทนของประชาชนในการ เสนอความคิดเห็นให้กับผู้บริหารประเทศได้รับทราบ คุณค่าของบทวิจารณ์นั้นขึ้นอยู่กับสิ่งที่สื่อมวลชนได้ยก เนื้อข่าวมาวิจารณ์ในรูปของบทความว่ามาจากข่าวที่ถูกต้องหรือไม่ และเป็นตัวแทนของความคิดเห็นของประชาชนโดยส่วนใหญ่หรือไม่ สิ่งที่สำคัญคือ สื่อมวลชนจะต้องทำการตรวจสอบประสามติของประชาชนอยู่เสมอ เพื่อที่จะได้ยุติวิจารณ์และให้ข้อ เสนอแนะที่มีน้ำหนัก เพียงพอ

๓. ให้ความบันเทิง การให้ความบันเทิงนั้น เป็นหน้าที่ที่มีความสำคัญเป็นอย่างมากของสื่อมวลชนโดยทั่วไป ผู้ที่อ่านหนังสือพิมพ์ ผู้ที่ฟังวิทยุ และผู้ที่ชมโทรทัศน์และภาพยนตร์ โดยทั่วไป มักเลือกทำในเวลาว่างจากการทำงานและต้องการพักผ่อน อาจจะเป็นช่วงตอน เข้าก่อนไปทำงาน ตอนพักหลังรับประทานอาหารกลางวัน หรือ ตอนเย็นภายหลังเลิกงาน ฯลฯ ในช่วงเวลาดังกล่าว สื่อมวลชนจะได้รับความสนใจมากที่สุด ฉะนั้นสื่อมวลชนควรตระหนักหน้าที่ประการนี้ให้มาก เพราะเป็นความต้องการของประชาชนโดยทั่วไป

๔. ให้ความรู้ สื่อมวลชนจะต้องทำหน้าที่ให้ความรู้แก่ประชาชนโดยทั่วไป อาจจะเป็นการให้ความรู้โดยตรง เช่น วารสารทางการศึกษา ตำราเรียน วิทยุโรงเรียน และโทรทัศน์การศึกษา หรืออาจจะแทรกอยู่ในรายการต่าง ๆ ในรายการวิทยุ โทรทัศน์ ภาพยนตร์ หรือในบางคอลัมน์ของหนังสือพิมพ์ ก็ได้

๕. โฆษณาและประชาสัมพันธ์ บทบาทและหน้าที่ที่สำคัญอีกประการหนึ่งก็คือ การโฆษณาสินค้าและบริการต่าง ๆ ตลอดจนการประชาสัมพันธ์กิจการต่าง ๆ เกือบจะกล่าวได้ว่าทั้งหนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ และภาพยนตร์ ต่างก็มีส่วนได้จากการโฆษณาสินค้าและกิจการต่าง ๆ จนไม่สามารถแยกออกจากกันได้ การโฆษณาดีไม่ใช่ว่าจะเป็นประโยชน์แต่ เฉพาะสื่อมวลชนซึ่งได้รับเงินจากค่าโฆษณาและ เจ้าของสินค้าหรือกิจการต่าง ๆ ที่จะมีรายได้มากขึ้นจากการขายสินค้าได้มากขึ้นเท่านั้น แม้ประชาชนโดยทั่วไปก็ยังคงมีความต้องการ เป็นอย่างมากที่จะทราบว่า เมื่อต้องการที่

จะดูภาพยนตร์ที่โรงใดโรงหนึ่ง ก็อยากจะทราบว่าโรงภาพยนตร์ใดฉาย เรื่องใดบ้าง และเป็นเรื่องเกี่ยวกับอะไร น่าดูหรือไม่ หรือเมื่อต้องการอยากที่จะซื้อสินค้าอย่างใดอย่างหนึ่ง ก็อยากจะรู้ว่าสินค้าชนิดนั้น ๆ บริษัทใดผลิตออกมาจำหน่ายบ้าง สรรพคุณเป็นอย่างไร ราคาประมาณเท่าใด และมีจำหน่ายที่ใดบ้าง ฯลฯ เป็นต้น ฉะนั้นการโฆษณาหรือประชาสัมพันธ์จึงเป็นหน้าที่สำคัญและเป็นประโยชน์ทั้งสื่อมวลชน เจ้าของสินค้าและกิจการ ตลอดจนประชาชนโดยทั่วไป ซึ่งเป็นผู้ซื้อสินค้าและใช้บริการ^๑

จะเห็นได้ว่าสื่อมวลชนมีหน้าที่รับผิดชอบต่อสังคม เป็นอย่างมากในฐานะ เป็นผู้เผยแพร่ข่าวสาร ความรู้ ความคิดเห็น ทศนคติ ค่านิยม และประสบการณ์ใหม่ ๆ ตลอดจนให้ความบันเทิงแก่ประชาชนด้วย /

คุณสมบัติของสื่อมวลชน

สื่อมวลชนแต่ละประเภท ไม่ว่าจะเป็น หนังสือพิมพ์ วิทยุ หรือ โทรทัศน์ จะมีข้อดีและ ข้อจำกัด ที่แตกต่างกัน ดังต่อไปนี้

๑. เวลาและเนื้อที่ สื่อมวลชนที่ต้องคำนึงถึงเรื่องเวลา คือ วิทยุ โทรทัศน์ และ ภาพยนตร์ จะต้องคำนึงถึงช่วงเวลาที่มียู่จำกัด เพราะฉะนั้นผู้ที่บริหารงานวิทยุ โทรทัศน์ หรือ ภาพยนตร์ จะต้องมีการแบ่งช่วงเวลาอย่างเหมาะสม เช่น จะเป็นรายการบันเทิง การศึกษา โฆษณา หรือ ข่าว อย่างไรก็ตามเท่าใด ส่วนหนังสือพิมพ์นั้น ผู้ทำหน้าที่บรรณาธิการ ก็คือผู้ที่จัดสรรเนื้อที่ในหน้าหนังสือพิมพ์ที่มีอยู่อย่างจำกัด เช่น ๑๖ หน้า หรือ ๒๐ หน้า เพื่อเป็นเนื้อหาข่าวประเภทต่าง ๆ อย่างละเท่าใด

๒. ความเร็วในการเสนอข่าว สื่อมวลชนทุกประเภท ไม่ว่าจะเป็น วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ และ ภาพยนตร์ ต่างก็มีความต้องการสิ่งเดียวกันคือ ความรวดเร็วในการเสนอข่าว ทำอย่างไรจึงจะทำให้ข่าวไปถึงยังประชาชนได้รวดเร็วที่สุด

* หนังสือพิมพ์ก็จะทำในลักษณะแบ่งหน้าที่กันรับผิดชอบ โดยแบ่งกันไปเป็นหน้า ๆ โดยมี

อินันตธนา อังกินันท์ และ เกื้อกุล คุปรัตน์, สื่อสารมวลชนและการประชาสัมพันธ์
เพื่อการศึกษา, หน้า ๗๕-๗๗.

บรรณาธิการแต่ละส่วนทำหน้าที่รับผิดชอบและ เป็นผู้ประสานงาน ระบบการพิมพ์ก็ใช้วิธีการที่รวดเร็วและทันกับเวลา

ส่วนวิทยุ โทรทัศน์ ก็คิดกันในแง่ว่า ทำอย่างไรจึงจะนำข่าวมาเสนอให้รวดเร็วที่สุด จึงมีผู้คิดวิธีการถ่ายทอดสด การส่งข่าวภาพ และนักข่าวออกไปหาข่าวเอง มีการถ่ายทอดรายการสดผ่านดาวเทียม การส่งข่าว และรับข่าวจากโทรทัศน์ ฯลฯ

๓. การให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมด้วย ในฐานะที่สื่อมวลชนโดยทั่วไปมุ่งประโยชน์ของประชาชน เป็นสำคัญ โดยถือว่าประชาชนเป็นผู้รับสาร และสื่อมวลชนทำหน้าที่เป็นผู้ส่งสาร ต่างก็มีวัตถุประสงค์เหมือนกัน คือ ต้องการให้ผู้ดูโทรทัศน์ หรือ ภาพยนตร์ ผู้ฟังวิทยุ และ ผู้อ่านหนังสือพิมพ์ได้ให้การสนับสนุน ฉะนั้นจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องรู้ความต้องการของประชาชนส่วนใหญ่ หรือต้องการทราบ "ประชามติ" ฉะนั้นรายการต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นรายการวิทยุ รายการโทรทัศน์ และหนังสือพิมพ์ ต่างก็มุ่งหวังที่จะจัดรายการในรูปส่งเสริมให้ประชาชนได้มีส่วนร่วม เช่น การจัดรายการตอบปัญหาต่าง ๆ โดยให้ประชาชนได้ส่งจดหมายไปแสดงความคิดเห็น หรือ ถามปัญหา และทางวิทยุ โทรทัศน์ หรือ หนังสือพิมพ์ จะได้ทำหน้าที่ตอบคำถามต่าง ๆ ทำให้การสื่อสารของสื่อมวลชนต่าง ๆ มีลักษณะ เป็นการสื่อสารสองทาง หรือ "ยุคลวิถึ" เป็นต้น

๔. ความมั่นคงของเนื้อหาข่าว โดยทั่วไปแล้วรายการวิทยุ โทรทัศน์ ไม่มี ความมั่นคงถาวร เหมือนกับข่าวในหนังสือพิมพ์ หรือ ภาพยนตร์ ถึงแม้ว่ารายการวิทยุและโทรทัศน์จะมีการบันทึกเอาไว้ก็ตาม แต่การออกอากาศในช่วงเวลาสั้น ๆ ผู้ฟังจะฟังเพียงผ่าน ๆ แล้วก็แล้วกันไป แต่ข่าวที่ปรากฏในหน้าหนังสือพิมพ์นั้นเป็นข่าวในช่วงระยะเวลาอันยาวนาน สามารถตรวจสอบข่าวได้โดยวิธีการอย่างง่าย ๆ คือการอ่านหนังสือพิมพ์เล่มนั้นอีกครั้งหนึ่ง ส่วนวิทยุและโทรทัศน์ไม่ค่อยจะมีโอกาสดังกล่าว

๕. ความน่าเชื่อถือได้ของข่าว ข่าวโดยทั่วไปมีความสำคัญอยู่ที่ความรวดเร็ว แต่ความรวดเร็วในการได้รับข่าวมานี้จะเป็นปฏิภาคกลับกับความน่าเชื่อถือได้ การตรวจเช็คข่าวว่าถูกต้องหรือน่าเชื่อถือได้ของวงการทหารเรา เรียกว่า "ข่าวกรอง" ซึ่งจะได้ข่าวมาจากหลาย ๆ ทางด้วยกัน ข่าวในหลาย ๆ ทางนี้จะยืนยันซึ่งกัน ซึ่งจะช่วยเพิ่มน้ำหนักความน่าเชื่อถือของข่าว

ให้มากยิ่งขึ้น ในการจัดทำหนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ ก็เช่นเดียวกัน ในการรายงานข่าว เพื่อให้ผู้ดูหรือผู้ฟัง หรือผู้อ่านได้ตัดสินใจว่า ควรจะให้ความเชื่อถือมากน้อยเพียงใด จึงจำเป็นต้องบอกด้วยว่าข่าวนั้นได้มาจากแหล่งข่าวใด^๑

ระเบียบข้อบังคับที่ควบคุมสื่อมวลชน

เนื่องจากวิทยุและโทรทัศน์ เป็นสื่อมวลชนที่แพร่หลายอย่างกว้างขวาง และมีอิทธิพลต่อผู้ฟังและผู้ชมมาก ปัญหาการใช้ภาษาของวิทยุและโทรทัศน์นั้นมีมานานและเป็นปัญหาที่รัฐบาลมิได้นิ่งนอนใจ ได้พยายามแก้ไข จึงได้จัดให้มีการอบรม, สัมมนา และออกกฎระเบียบต่าง ๆ เพื่อแก้ไข ปรับปรุง และพัฒนาการใช้ภาษาให้ถูกต้อง โดยกรมประชาสัมพันธ์ซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรง เป็นผู้ดำเนินการ

ในปี พ.ศ. ๒๕๐๗ กรมประชาสัมพันธ์^๒ ได้จัดให้มีการอบรมเจ้าหน้าที่ประจำสถานีวิทยุและโทรทัศน์ เรื่องการอ่านออกเสียงและการใช้ภาษาทางวิทยุ โดยจัดเป็นหลักสูตรดังนี้

๑. วิธีการอ่านออกเสียง
 - ก. คำภาษาไทย
 - ข. คำร้อยกรองต่าง ๆ
 - ค. คำบาลีและสันสกฤต
 - ง. ชื่อบุคคล สถานที่ และสิ่งของซึ่งเป็นคำภาษาต่างประเทศ
๒. การใช้ภาษาทางวิทยุ
 - ก. การเรียบเรียงภาษาไทยที่เหมาะสมสำหรับวิทยุ
 - ข. การใช้ราชาศัพท์

ปี พ.ศ. ๒๕๑๕ มีการสัมมนาแห่งชาติครั้งที่ ๑ ว่าด้วยวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ เรื่องการส่งเสริมให้รายการมีคุณค่า จัดโดยคณะกรรมการประสานงานวิทยุกระจายเสียง

^๑ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๘๒-๘๓.

^๒ กรมประชาสัมพันธ์, เอกสารประกอบการอบรมเจ้าหน้าที่ประจำสถานีวิทยุและโทรทัศน์

เรื่องการอ่านออกเสียงและการใช้ภาษาทางวิทยุ พระนคร : กรมประชาสัมพันธ์, ๒๕๐๗.

และวิทยุโทรทัศน์ ผู้เข้าร่วมสัมมนาประกอบด้วย เจ้าหน้าที่ควบคุมการจัดรายการและเจ้าหน้าที่จัดรายการของสถานีวิทยุ ๒๒ แห่ง สถานีวิทยุโทรทัศน์ ๘ แห่ง อาจารย์ผู้สอนวิชาการวิทยุกระจายเสียงและโทรทัศน์ กรรมการผู้ตรวจภาพยนตร์โทรทัศน์ และ คณะกรรมการประสานงานวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ เพื่อการศึกษาแห่งชาติ แนวการสัมมนาประกอบด้วย เรื่องต่าง ๆ ดังนี้ คือ

๑. แผนวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์เพื่อการศึกษา
๒. สถานีวิทยุโทรทัศน์ไทย ความเป็นมา วิธีจัดรายการ ฯลฯ
๓. ปัญหาการจัดรายการในปัจจุบันและวิธีแก้
๔. รายการที่จัดอยู่ในปัจจุบัน และรายการที่น่าจะจัดให้มี
๕. ความรับผิดชอบของสถานีในด้านจิตใจของผู้ฟังวัยต่าง ๆ
๖. การจัดรายการให้มีคุณค่า
๗. รายการวิทยุและโทรทัศน์ในด้านศิลปวัฒนธรรม
๘. การช่วยกันทุกฝ่ายเพื่อรักษาบรรทัดฐานของรายการ
๙. วิทยุโทรทัศน์ให้อะไรแก่ใคร
๑๐. รายการประเภทต่าง ๆ การเตรียมงาน และการขอความร่วมมือ^๑

ในปี พ.ศ. ๒๕๑๘ มีระเบียบว่าด้วยวิทยุกระจายเสียง และวิทยุโทรทัศน์ขึ้น โดยมีคณะกรรมการบริหารวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ โดยเรียกชื่อย่อว่า "กบว." เป็นผู้ใช้อำนาจหน้าที่ในการควบคุมดูแล มีสาระสำคัญที่เกี่ยวกับภาษาไทย คือ ทุกสถานีต้องออกอากาศรายการที่มีเสียงพูดทุกรายการด้วยเสียงของเจ้าหน้าที่ ผู้ประกาศ หรือ ผู้จัดรายการ ที่ได้ใบรับรองการเป็นผู้ประกาศจากกรมประชาสัมพันธ์แล้วเท่านั้น เว้นแต่รายการถ่ายทอดนอกสถานที่ รายการสัมภาษณ์บุคคล รายการของทางราชการ รายการบันเทิง และ รายการบรรยายของวิทยากร และทุกสถานีต้องออกอากาศเป็นภาษาไทย ยกเว้น

^๑ กองเผยแพร่การศึกษา สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, การสัมมนาแห่งชาติว่าด้วยวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ เรื่องการส่งเสริมให้รายการมีคุณค่า
กรุงเทพมหานคร : กองเผยแพร่การศึกษา, ๒๕๑๕. (อัดสำเนา)

๑. การแจ้งชื่อที่ตั้งและขนาดของความถี่คลื่นวิทยุของสถานี เป็นภาษาต่างประเทศ
๒. เพลงที่มีคำร้อง เป็นภาษาต่างประเทศ หรือ แสดงเพื่อการบันเทิงโดยมีการพูดประกอบ เป็นภาษาต่างประเทศ
๓. คำให้สัมภาษณ์ของบุคคลที่กล่าว เป็นภาษาต่างประเทศ
๔. การกล่าวอ้างข้อความ เพื่อประกอบบทความ ข่าว หรือสารคดี หรือข้อความที่เกี่ยวกับการโฆษณาทางการค้า
๕. การถ่ายทอดเสียงในฟิล์ม จากภาพยนตร์ต่างประเทศ
๖. รายการทางวิชาการ
๗. ถ่ายทอดรายการสด
๘. รายการที่เป็นรายการแลกเปลี่ยนระหว่างประเทศ
๙. รายการอื่นที่ กบว. ให้ความเห็นชอบ

คำว่า "ภาษาไทย" ให้ความหมายรวมถึงภาษาพื้น เมืองในท้องถิ่นต่าง ๆ ของประเทศไทยด้วย

ส่วนวัตถุประสงค์ของการส่งวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ ให้กระทำเพื่อวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

๑. ส่งเสริมให้ประชาชนมีความ เข้าใจในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข
๒. ส่งเสริมนโยบายและประโยชน์ส่วนรวมของประเทศชาติ ทั้งในด้านการเมือง การทหาร การเศรษฐกิจ และสังคม
๓. ส่งเสริมให้ประชาชนมีความสำนึกและความรับผิดชอบต่อประเทศชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์
๔. ส่งเสริมให้ประชาชนมีความสามัคคีร่วมมือร่วมใจซึ่งกันและกัน
๕. เชิญชวนให้ประชาชนตอบโต้และต่อต้านศัตรู ตลอดจนลัทธิที่เป็นภัยต่อประเทศชาติ และมีความร่วมมือกับมิตรประเทศ

๖. เป็นสื่อมวลชนที่ดีสำหรับการสื่อข่าวทั่วไป และข่าวจากรัฐบาลไปสู่ประชาชน เพื่อให้เกิดความเข้าใจอันดีและถูกต้องโดยรวดเร็ว

๗. สนับสนุนและส่งเสริมการดำเนินงานของส่วนราชการหรือรัฐวิสาหกิจ เจ้าของสถานหรือกิจการของทางราชการ ๒๕

๘. สนับสนุนกิจการเกี่ยวกับการศึกษาของชาติ

๙. ส่งเสริมให้ประชาชนช่วยกันรักษาวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี และภาษาไทยให้ดำรงอยู่ด้วยดี

๑๐. ให้ความรู้และความบันเทิงแก่ประชาชนโดยชอบด้วยวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีและศีลธรรมอันดีงาม

๑๑. ร่วมมือกับนานาชาติที่เป็นมิตรของประเทศไทย ในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และรายการที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม เพื่อให้เกิดความเข้าใจอันดีต่อกัน^๑

ต่อมาปี พ.ศ. ๒๕๒๐ คณะกรรมการบริหารวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ ได้ออกระเบียบว่าด้วยการนำข่าวหรือบทความมาออกอากาศ โดยห้ามดัดแปลงหรือต่อเติม เป็นบทสนทนาโต้ตอบและก่อนวิจารณ์ข่าวต้องอ่านเนื้อหาข่าวแท้ ๆ เสียก่อน แล้วจึงวิจารณ์ได้ แต่ต้องไม่เป็นไปในทางที่ก่อให้เกิดความเสื่อมเสียแก่บุคคล สถาบัน หรือหน่วยราชการที่เกี่ยวข้องหรือขัดนโยบายของรัฐบาล

ต่อมาอีกในปี พ.ศ. ๒๕๒๑ คณะกรรมการบริหารวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ ได้ออกระเบียบว่าด้วยการโฆษณาสินค้า และบริการธุรกิจทางวิทยุกระจายเสียง และวิทยุโทรทัศน์ โดยมีสาระสำคัญดังนี้ คือ

๑. ไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อย หรือ ศีลธรรมอันดี หรือ ไม่ก่อให้เกิดความแตกแยกสามัคคีระหว่างคนในชาติ หรือไม่กระทบกระเทือนต่อสัมพันธไมตรีระหว่างประเทศไทยกับต่างประเทศ

^๑ สำนักเลขาธิการรัฐมนตรี, ระเบียบว่าด้วยวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์

๒. ไม่หยาบคาย หรือเป็นการดูหมิ่นเหยียดหยามหรือทักท้วงบุคคลอื่น หรือสินค้า และบริการธุรกิจอื่น ไม่ว่าจะ เป็นสินค้าและบริการธุรกิจชนิดหรือประเภทเดียวกันหรือไม่

๓. ไม่เป็นข้อความสองแง่สองง่าม ที่มีความหมายหยาบคายหรือเป็นภาพ หรือข้อความยั่วยุกามารมณ์.

๔. ไม่เป็นการโฆษณาอวดอ้างสรรพคุณของสินค้าและบริการธุรกิจอันเป็นเท็จ หรือเกินความจริง .

๕. ไม่ก่อให้เกิดความรู้สึกหวาดเสียวหรือตกใจแก่ผู้ฟังหรือผู้ชมโดยทั่วไป

๖. นำเสียงในการพูดโฆษณาหรือเสียงที่ใช้ประกอบต้องสุภาพ

นอกจากนี้ยังต้องโฆษณา เป็นภาษาไทยที่ถูกต้อง หากจะเป็นภาษาต่างประเทศก็ เฉพาะที่จำเป็นต้องระบุ เช่น ชื่อสินค้า บริษัทห้างร้าน ผู้ผลิต หรือ ประเทศผู้ผลิต ทั้งนี้ ผู้ที่ต้องการจะออกอากาศหรือแพร่ภาพต้องส่งบทให้คณะกรรมการตรวจ เสียก่อน^๑

✓ ส่วนหนังสือพิมพ์เนื่องจาก เป็นสื่อมวลชนภาคเอกชน สถานะทางเศรษฐกิจทำให้สื่อมวลชน เน้นลักษณะทางธุรกิจมากกว่าลักษณะบริการทางสาธารณะ ความอยู่รอดและความ เจริญของหนังสือพิมพ์จึงขึ้นอยู่กับงบประมาณจากวงการธุรกิจ เป็นสำคัญ คนส่วนใหญ่ที่อ่านหนังสือพิมพ์มีการศึกษาไม่สูงนักมักนิยมอ่านหนังสือพิมพ์ที่มุ่งตลาด มากกว่าหนังสือพิมพ์คุณภาพ ดังนั้น หนังสือพิมพ์ส่วนใหญ่จึงมีคุณภาพต่ำ ความรับผิดชอบในด้านต่าง ๆ ที่จะเป็นประโยชน์ต่อคนส่วนใหญ่ รวมทั้งในด้านการใช้ภาษา จึงค่อนข้างต่ำ ภาษาที่ใช้มุ่งให้สะดุดตา เกิดความอยากรู้อยากเห็นมากกว่าความถูกต้องของภาษา หนังสือพิมพ์ที่ดี ที่นำเอาสาระสำคัญที่มีประโยชน์ต่อปวงชนมาทำ เป็นเรื่องราวที่อ่านแล้วเข้าใจง่ายและถูกต้อง มีวิธีเขียนข่าวที่ชัดเจน ย่นย่อ ใช้ภาษาที่ดี เสนอข่าวด้วยหลักฐานที่เชื่อถือได้และ เป็นธรรมแก่เจ้าของข่าว และ เนื้อหาก็ก็น่าสนใจส่วนได้ เหมาะสมนั้น ก็มีอยู่บ้างแต่มีจำนวนน้อยและไม่ เป็นที่นิยม เท่ากับหนังสือพิมพ์ที่มุ่งตลาด

^๑คณะกรรมการบริหารวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์, "ระเบียบว่าด้วยการโฆษณาสินค้าและบริการธุรกิจ พ.ศ. ๒๕๒๑," เอกสารคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี, ๒๕๒๑.

(อัดสำเนา)

ถึงแม้ว่าจะมีหน่วยงานควบคุมสื่อมวลชนอยู่ แต่ทุกวันนี้ เรายังพบข้อบกพร่องผิดพลาด อยู่มากและบ่อย ดังนั้นครูจึง เป็นบุคคลสำคัญที่มีหน้าที่ในการสอนให้นักเรียน เลือกอ่าน เลือกชม และ เลือกฟัง ในสิ่งที่มีคุณประโยชน์ รวมทั้ง อ่าน ฟัง และ ดู อย่างมีวิจารณญาณอีกด้วย

สื่อมวลชนกับการศึกษา

การศึกษาอาจแบ่งได้เป็น ๒ ประเภทใหญ่ ๆ คือ การศึกษาอย่างมีระเบียบแบบแผน (Formal education) และการศึกษาอย่างไม่มีระเบียบแบบแผน (Informal education) ความหมายของการศึกษาโดยทั่ว ๆ ไป จะหมายถึงการศึกษาอย่างมีระเบียบแบบแผน หรือ การศึกษาในระบบโรงเรียนนั่นเอง แต่การศึกษาอย่างไม่มีระเบียบแบบแผน หรือการศึกษานอก ระบบโรงเรียนก็นับว่ามีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะเป็นการเรียนรู้ด้วยตนเอง และเป็นการ เรียนรู้ตลอดชีวิต โดยการเรียนรู้จากประสบการณ์ สิ่งแวดล้อมต่าง ๆ รวมทั้งการเรียนรู้จาก สื่อมวลชน เช่น วิทยุ โทรทัศน์ และหนังสือพิมพ์ เป็นต้น

"การศึกษานอกโรงเรียน เป็นการศึกษาที่ไม่มีขอบเขตจำกัด ไม่มีใครดูแลให้ เป็นไป ในทางใดทางหนึ่ง กระบวนการศึกษานอกโรงเรียนนี้ สื่อสารมวลชนนับว่าเป็น เครื่องมือของการ ศึกษาที่สำคัญที่สุดที่คนมีโอกาสศึกษาได้ง่าย สะดวก รวดเร็ว"^๑

เกษม ศิริสัมพันธ์^๒ กล่าวถึง บทบาทของสื่อมวลชนด้านการศึกษาว่า สื่อมวลชนมี บทบาทในด้านต่าง ๆ ของการศึกษาไม่แพ้วงการอื่น ๆ ทุกวันนี้สื่อมวลชนทั้งประ เเทพสิ่งพิมพ์และ อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ กำลัง เป็น เครื่องมือสำคัญสำหรับการสอนในชั้นเรียน ในวงการศึกษายอมรับว่า เครื่องมือเหล่านั้นไม่ว่าจะเป็น ภาพถ่าย ภาพเขียน ภาพยนตร์ วิทยุ โทรทัศน์ หรืออื่น ๆ ถ้าได้รับการพิจารณาอย่างถูกต้องแล้วจะ เป็นอุปกรณ์ที่ช่วยให้การสอนการเรียน เป็นไป

^๑ไพฑูริย์ สินลารัตน์, "บทบาทของสื่อมวลชนในการศึกษา" เอกสารประกอบการสัมมนาเรื่องสื่อสารมวลชนกับการศึกษา, แผนกอิสระวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ๑๙-๒๑ กรกฎาคม ๒๕๑๖.

^๒เกษม ศิริสัมพันธ์, "การสื่อสารมวลชน-ความหมายและอิทธิพล," หน้า ๖๕-๖๖.

อย่างมีประสิทธิภาพ และ เกิดผลดีแก่ผู้เรียนอย่างแน่นอน

ดังนั้นจึงเห็นได้ว่า สื่อมวลชนมีประโยชน์ต่อการศึกษาไม่ว่าจะเป็นการศึกษาในระบบโรงเรียนหรือการศึกษานอกระบบโรงเรียน

คุณค่าของวิทยุในการศึกษา วิทยุ เป็นสื่อมวลชนที่ให้ประโยชน์ทางการเรียนการสอนหลายประการ คือ

๑. ให้เนื้อหาวิชาที่ทันสมัย ทันต่อเหตุการณ์
๒. ให้ทั้งความรู้และความบันเทิง
๓. ช่วยให้เกิดความคิดและจินตนาการ

เกษม ตรีสัมพันธ์ ๑๕

โทรทัศน์ให้คุณค่าทางการศึกษาหลายประการ ดังนี้คือ

๑. สามารถนำข่าวสารทั้งภาพและเสียงไปสู่คนหมู่มากได้โดยง่ายและรวดเร็ว
๒. โทรทัศน์จะรวบรวมคุณค่าที่ดี ๆ ของวิทยุและโทรทัศน์เข้าไว้ด้วยกัน ทำให้มีกำลังชักชวนแรง สามารถสร้างความเชื่อถือ ทัศนคติ ของชุมชนได้เป็นอย่างดี
๓. ช่วยย่นเวลาการอธิบาย การพูด บรรยาย และการพาไปชมสถานที่นั้น ๆ ได้
๔. อาจใช้เป็นเครื่องมือในการปรับปรุงสภาพสังคม วัฒนธรรม ความประพฤติ และการแต่งกายได้
๕. ช่วยให้ผู้ชมเกิดความรู้สึกว่าเหตุการณ์นั้น ๆ มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับตน จำต้องรับรู้ สามารถเปลี่ยนความรู้สึกนึกคิดได้ดี
๖. ถ้าหากผู้ปกครองมีความสามารถ โดยรู้จัก เลือกและแนะนำให้เด็กชมรายการที่ดี โทรทัศน์จะมีบทบาทช่วยในการอบรมฝึกนิสัยที่ดีแก่เด็กได้
๗. โทรทัศน์จะช่วย เสริมบท เรียนและการสอนของครูให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

หนังสือพิมพ์มีคุณค่าในการศึกษา ดังนี้

๑. ช่วยให้ผู้อ่านมีความรู้กว้างขวางขึ้น เช่น การอ่านข่าวประจำวันทั้งในประเทศและต่างประเทศ สารคดีบางเรื่องมีเนื้อหาที่มีสาระความรู้มาก อาจช่วยเสริมสร้างและเพิ่มพูนความรู้ในวิชาที่เรียนให้กว้างมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังช่วยให้นักเรียน เป็นคนที่ทันสมัย ทันเหตุการณ์

และสามารถปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ความเป็นไป การดำเนินชีวิตในสังคมปัจจุบันได้เป็นอย่างดีอีกด้วย

๒. ช่วยปลูกฝังนิสัยให้เป็นคนรักการอ่าน มีความกระตือรือร้นที่จะค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ ช่วยให้เป็นคนมีความคิดวิจารณ์เนื้อหาและเรื่องราวต่าง ๆ จากการอ่าน และก่อให้เกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีความมั่นใจในตนเอง

๓. ทำให้ทราบเกี่ยวกับความเคลื่อนไหว การค้นคิดประดิษฐ์สิ่งใหม่ ๆ ให้ความรู้รอบตัวเป็นเสมือนกระจกเงาส่องสภาพความเป็นไปในสังคม^๑

โครงการวิทยุและโทรทัศน์เพื่อการศึกษาในประเทศไทย

การศึกษาในระบบโรงเรียนจะ เน้นความจำเป็นพื้นฐานในการพัฒนากำลังคน ซึ่งเป็น การศึกษาที่จัดไว้เป็นลำดับขั้นอย่างมีระ เียบยอยู่แล้ว ในขณะที่เดียวกันการศึกษานอกระบบ โรงเรียนได้เน้นความจำเป็นต่อเนื่องในการพัฒนากำลังคนของ ประเทศให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น ดังนั้นการจัดการศึกษาทั้งสองระบบนี้จึงสนับสนุนซึ่งกันและกัน

การจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนในประเทศไทยนั้น มีจุดมุ่งหมาย เพื่อที่จะ เพิ่มพูน ความรู้ในการอ่าน การเขียน และส่งเสริมการประกอบอาชีพสำหรับประชาชนที่ไม่รู้หนังสือ หรือรู้แล้วลืมก็สามารถนำเอาความรู้ที่ได้รับไปเป็นพื้นฐานในการหา เลี้ยงชีพให้เหมาะสมกับสภาพ แวดล้อม โดยแบ่งการดำเนินงานออกเป็น ๓ ลักษณะ^๒ ดังนี้คือ

^๑นิสิตปริญญาโทปีที่ ๒, "บทบาทของสื่อมวลชนต่อการศึกษา," รายงานการสัมมนา ของนิสิตปริญญาโท ภาควิชาโสตทัศนศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๐๗, หน้า ๑๐.

^๒เกียรติชัย พงษ์พาณิชย์, "แนวความคิดและลักษณะการศึกษานอกระบบในประเทศไทย," วิทยาสาร ๒๖ (๒๒ พฤศจิกายน, ๒๕๑๘), หน้า ๘.

๑. การศึกษานอกระบบโรงเรียนอย่างมีแบบแผน มีการกำหนดหลักสูตรไว้แน่นอน เทียบได้กับการศึกษาในระบบโรงเรียน เพื่อประชาชนที่ไม่มีโอกาสได้เรียนในโรงเรียนตามปกติ ได้แก่โรงเรียนผู้ใหญ่สายสามัญในระดับต่าง ๆ โรงเรียนการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จ เป็นต้น

๒. การศึกษานอกระบบโรงเรียนอย่างมีแบบแผนพอสมควร มีหลักสูตรระยะสั้น เพื่อสอนเฉพาะ เรื่องตามความต้องการของประชาชน ได้แก่ โรงเรียนอาชีวศึกษาผู้ใหญ่ โรงเรียนอาชีวศึกษาเคลื่อนที่ เป็นต้น

๓. การศึกษานอกระบบโรงเรียนอย่างไม่มีแบบแผน สำหรับประชาชนที่ไม่มีโอกาสศึกษาทั้งสองประเภทที่กล่าวข้างต้น เช่น วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ และหนังสืออื่น ๆ หรือ โดยการอภิปราย การสนทนากับเพื่อน และกิจกรรมทางสังคมอื่น ๆ

ปัจจุบันตัวกลางที่จะนำความรู้เหล่านี้ไปให้แก่ประชาชนได้ดีที่สุดคือ สื่อมวลชน อันได้แก่ หนังสือพิมพ์ วิทยุ และ โทรทัศน์ ตัวกลางเหล่านี้จะสื่อสารไปยังบุคคลต่าง ๆ ได้อย่างสะดวก รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ นำความรู้ ความคิด ข่าวสาร และความบันเทิงไปยังส่วนต่าง ๆ ของสังคม

การจัดให้การศึกษานอกระบบโรงเรียนที่จัดในประเทศไทยอีกวิธีหนึ่งคือ การจัดโครงการวิทยุและโทรทัศน์เพื่อการศึกษา

ความมุ่งหมายของการจัดวิทยุและโทรทัศน์เพื่อการศึกษา

ในการดำเนินงานวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์เพื่อศึกษานั้น ทางรัฐบาลได้แต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นมาคณะหนึ่ง คือ "คณะกรรมการประสานงานวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์" โดยมีปลัดกระทรวงศึกษาธิการเป็นประธานฯ และอธิบดีกรมประชาสัมพันธ์เป็นรองประธานฯ เมื่อวันที่ ๒๗ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๑๓ โดยมีความมุ่งหมายเพื่อเผยแพร่ความรู้ในเรื่องราวต่าง ๆ ที่จะช่วยให้ผู้ฟังวิทยุ และดูโทรทัศน์ได้ดำเนินชีวิตที่เป็นสุข เป็นสมาชิกที่ดีของสังคม และเป็นพลเมืองดีของประเทศ

สำหรับการให้การศึกษานั้นได้มุ่งให้การศึกษาแก่บุคคลทั่วไป โดยไม่จำกัดว่าจะอยู่ในวัยเล่าเรียนในโรงเรียน หรือในระดับอุดมศึกษา โดยมีความมุ่งหมายที่สำคัญดังนี้

๑. เพื่อเป็นการชักนำให้ประชาชนตื่นตัวในการแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ วิธีการใหม่ ๆ เพื่อนำไปใช้ในการปรับปรุงการทำงานให้ดีขึ้น มีความเจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงาน และสามารถนำไปใช้เพื่อประโยชน์ต่อสังคมโดยรวม

๒. ส่งเสริมให้รู้จักคุณค่าของวัฒนธรรมและจารีตประเพณีของไทย เพื่อที่จะได้ช่วยกันบำรุงรักษาให้คงอยู่ต่อไป

๓. ส่งเสริมให้ประชาชนได้สำนึกในหน้าที่และความรับผิดชอบ และรู้จักเสียสละผลประโยชน์ส่วนตนเพื่อส่วนรวม

๔. ปลุกฝังให้ประชาชนได้รู้จักการคิดด้วยเหตุผล ไม่เป็นคนที่เชื่อใครง่าย ๆ รู้จักมองการณ์ไกล และไม่ตัดสินใจปัญหาต่าง ๆ ด้วยอารมณ์

๕. รู้จักเอาใจใส่สิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมโดยรวม

๖. ส่งเสริมให้ประชาชนเป็นผู้ที่มีรสนิยมดี รู้จักการอ่านหนังสือที่ดีและมีประโยชน์ รู้จักคุณค่าของการฟังดนตรี และการดูศิลปกรรม และศิลปวัตถุ

๗. ส่งเสริมให้ประชาชนมีความรักชาติ และการแสดงความรักชาติในทางที่ถูกต้อง

๘. สนับสนุนโครงการต่าง ๆ ที่ช่วยพัฒนาความเจริญของประเทศชาติ

๙. การใช้วิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์เพื่อช่วยในสถาบันการศึกษา เห็นควรให้อยู่ในดุลยพินิจของสถาบันการศึกษานั้น ๆ เนื่องจากจะต้องมีความสัมพันธ์และสอดคล้องกับหลักสูตรประมวลการสอนและวิธีสอน

ความรู้ที่ควรนำมาเผยแพร่ทางวิทยุและโทรทัศน์

ในการพิจารณาถึงความรู้ที่ควรนำมาเผยแพร่ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงและสถานีวิทยุโทรทัศน์นั้น ได้มีการกำหนดหลักเกณฑ์ที่สำคัญไว้ดังต่อไปนี้

๑. ความรู้ที่เป็นประโยชน์แก่การประกอบอาชีพของประชาชน

๒. ความรู้วิชาสามัญสำหรับผู้ที่ไม่มีโอกาสเรียนในสถาบันการศึกษา

๓. ความรู้ที่ควรทราบและจำเป็นต้องทราบ เพื่อสามารถปฏิบัติตามสิทธิและหน้าที่ที่กฎหมายหรือระเบียบวัฒนธรรม และจารีตประเพณีของบ้านเมืองกำหนดไว้

๔. ความรู้ที่ก่อให้เกิดความร่วมมือพร้อมใจกัน เพื่อสร้างสรรค์ความก้าวหน้าให้กับสังคมโดยรวม

๕. ความรู้ในการวินิจฉัยหรือตัดสินใจ ในเรื่องที่มีผลต่อส่วนรวม ใดถูกต้อง
๖. ความรู้ในเรื่องของคุณธรรมที่จะช่วยให้ประชาชนได้คำนึงถึงส่วนรวมในปัจจุบัน และความสุขความเจริญของ เยาวชนในอนาคต
๗. ความรู้ที่จะช่วยให้ประชาชนมีมนุษยธรรม ให้พอ ๆ กับความเจริญทางด้านวัตถุ
๘. ความรู้ในเรื่องทรัพยากรของชาติ พร้อมทั้งได้ทราบถึงประโยชน์ การป้องกัน และการบำรุงรักษาให้ทรัพยากรของชาติได้คงอยู่
๙. ความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
๑๐. ความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ในระดับที่คนทั่ว ๆ ไปรู้
๑๑. ความรู้เกี่ยวกับสุขภาพและโภชนาการ
๑๒. ความรู้เกี่ยวกับศิลปะและดนตรี ที่จะช่วยให้ประชาชนได้รับความเพลิดเพลิน โดยสมควรแก่อัตภาพ และไม่นำไปสู่ความเสื่อม

บรรทัดฐานที่กำหนดไว้ในการจัดรายการวิทยุและโทรทัศน์ /

เพื่อให้วิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ได้เป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอนอย่างแท้จริง จึงได้มีข้อกำหนดบรรทัดฐานที่ใช้ในรายการไว้ดังนี้

๑. ใช้ภาษาที่ง่าย ๆ ถูกต้อง และสามารถเข้าใจได้ทันที
๒. เลือกใช้ลักษณะรายการให้เหมาะสมกับประเภทของ เรื่อง
๓. เป็นไปตามมารยาทและธรรมเนียมที่ดี
๔. ไม่นำสิ่งที่เคารพตามวัฒนธรรมและประเพณี มาเป็น เรื่องขบขันหรือล้อ เสียด
๕. ไม่เป็นการแสดง ที่ผู้เขานำไปทำตามอย่างแล้วเกิดความเสียหาย
๖. ไม่ก่อให้เกิดความรู้สึกลบชดชยอง หวาดเสียว หวาดกลัว หรือ แสดงความทารุณ
๗. งดเว้นการกล่าวถ้อยคำและรายละเอียดที่ไม่เหมาะสม ที่จะนำมาแสดงในที่

สาธารณะหรือต่อหน้าเยาวชน แม้จะเป็น เรื่องของวิชาการก็ตาม

๘. รายการเพื่อการศึกษาควร เสนอโดยไม่ปะปนกับการโฆษณาสินค้า
๙. ไม่เป็นการแสดงหรือกล่าวคำที่ลบหลู่ล่วงเกินผู้ใด
๑๐. การแสดงความคิดเห็นควรมีสัมมาคารวะ
๑๑. ไม่ทำให้ผู้ร่วมรายการได้รับความอับอาย หรือได้รับความสะเทือนใจ
๑๒. ไม่เป็นการช่วยผู้ประพฤตินอกทางที่เสื่อมเสียศีลธรรม วัฒนธรรม และ ประเพณี
ของบ้านเมือง
๑๓. เสนอข้อเท็จจริงให้ถูกต้อง และไม่เสนอแต่เพียงบางส่วนหรือบางแง่ อันจะทำให้
เกิดความเข้าใจคลาดเคลื่อนในเรื่องที่สำคัญ
๑๔. ไม่ใช้วิธีขู่หรือปลุกปั่นอารมณ์ให้เชื่อตาม แต่ต้องใช้วิธีชี้แจงข้อเท็จจริง เพื่อที่
ประชาชนจะได้ตัดสินใจหรือแก้ปัญหาโดยไม่ผิดพลาด
๑๕. ไม่ส่งเสริมให้แก้ปัญหาด้วยอารมณ์
๑๖. ไม่ทำให้เกิดทัศนคติในทางที่ทำลายศรัทธาอันเป็นแก่นสารของชีวิต เช่น
ความศรัทธาในศาสนา ปิตามารดา และชีวิตในครอบครัว เป็นต้น
๑๗. ไม่ทำให้เกิดความเกลียดชัง หรือ ความแตกแยกกันระหว่างคนที่ต่างฐานะ อาชีพ
ศาสนา เชื้อชาติ และ อุดมคติ

งานวิจัยในประเทศไทย

ในปี พ.ศ. ๒๕๐๒ สุนีย์ เกร็ดนิล^๒ ได้ทำวิจัยเรื่อง "ข้อบกพร่องในการใช้ภาษาไทยของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย" เพื่อศึกษาถึงสาเหตุที่นักเรียนใช้ภาษาผิด ๆ และไม่เห็น
ความสำคัญของภาษาไทยซึ่งเป็นภาษาประจำชาติ โดยการสอบถามจากตัวแทนสื่อมวลชนและ

^๑อนันต์ธนา อังกินันท์ และ เกื้อกูล คุปรัตน์, สื่อสารมวลชนและการประชาสัมพันธ์
เพื่อการศึกษา, หน้า ๘๔-๘๗.

^๒สุนีย์ เกร็ดนิล, "ข้อบกพร่องในการใช้ภาษาไทยของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย"
(วิทยานิพนธ์ปริญญาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๐๒).

รวบรวมภาษาไทยจากสื่อมวลชนต่าง ๆ ปรากฏว่า การสอนของครู หลักสูตร และสื่อสารมวลชน มีส่วนที่ทำให้เกิดข้อบกพร่องในการใช้ภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

ปี พ.ศ. ๒๕๐๔ ศรีจรงค์ ตัณติกุล^๑ ได้วิจัยเรื่อง "การศึกษาการใช้ภาษาสะแลงของนักเรียนวัยรุ่นโรงเรียนราษฎร์ในจังหวัดพระนคร" เพื่อศึกษาเกี่ยวกับภาษาสะแลงซึ่งแพร่หลายในหมู่นักเรียน อะไรมีอิทธิพลต่อการใช้ภาษาสะแลง ตลอดจนทัศนคติของนักเรียนต่อการใช้ภาษาสะแลง โดยการสังเกตการใช้ภาษาสะแลงของนักเรียนโรงเรียนราษฎร์ ๖ แห่ง เป็นโรงเรียนชาย ๓ แห่ง โรงเรียนหญิง ๓ แห่ง เป็นจำนวน ๖๐๐ คน ผลปรากฏว่า นักเรียนชายใช้คำสะแลงมากกว่าและบ่อยครั้งกว่านักเรียนหญิง คำสะแลงนักเรียนนำมาจากเพื่อนมากที่สุด รองลงมาคือสื่อมวลชน

ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๕๑๑ จันทรนวล พรหมมาส^๒ ได้วิจัยเรื่อง "การศึกษาเปรียบเทียบทัศนคติการเขียนภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ แผนกวิทยาศาสตร์กับแผนกศิลปะ" โดยใช้แบบสอบถามกับกลุ่มประชากรเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ แผนกวิทยาศาสตร์ และแผนกศิลปะ จำนวน ๑,๐๐๐ คน จากโรงเรียนรัฐบาลในจังหวัดพระนคร ผลการวิจัยสรุปว่า นักเรียนแผนกวิทยาศาสตร์มีทักษะในการใช้ภาษาดีกว่านักเรียนแผนกศิลปะ ทั้งในด้านหลักภาษา การสะกด การวางรูปสระ วรรณยุกต์ การันต์ การเว้นวรรคตอน การย่อหน้า ตลอดจนส่วนงานการเขียนภาษาไทย มีข้อเสนอแนะข้อหนึ่งว่า ควรปรับปรุงภาษาที่สื่อมวลชนใช้ เพราะเป็นแหล่งสำคัญในการแพร่ภาษาผิด ๆ ไปสู่ประชาชน สื่อมวลชนมีอิทธิพลต่อการใช้ภาษาของนักเรียนมาก ดังนั้นควรจะได้มีการแนะนำ หรือ ควบคุมการใช้ภาษาของ

^๑ศรีจรงค์ ตัณติกุล, "การศึกษาการใช้ภาษาสะแลงของนักเรียนวัยรุ่นโรงเรียนราษฎร์ในจังหวัดพระนคร" (วิทยานิพนธ์ปริญญาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๐๔).

^๒จันทรนวล พรหมมาส, "การเปรียบเทียบทัศนคติการเขียนภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ แผนกวิทยาศาสตร์กับแผนกศิลปะ" (วิทยานิพนธ์ปริญญาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๑).

สื่อมวลชนต่าง ๆ ให้ถูกต้องน่าฟัง น่าอ่าน กว่าที่เป็นอยู่^๑ เพื่อช่วยแก้ไขปัญหาการแพร่ภาษา
ที่ผิด ๆ ให้ลดน้อยลง

ปี พ.ศ. ๒๕๑๑ นี้ พัชรี รั้งสิกุล^๑ ได้ศึกษาเรื่อง "ความสนใจของนักเรียนชั้น
มัธยมศึกษาตอนต้น ต่อรายการโทรทัศน์ในปี ๒๕๑๑" เพื่อศึกษาปัญหาต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับความ
สนใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นว่าสนใจรายการใด และรายการนั้นมีประโยชน์หรือไม่
ประโยชน์และโทษของโทรทัศน์ต่อการเรียนและสุขภาพของเด็ก โดยการส่งแบบสอบถามไปยัง
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ๓ แห่ง จำนวน ๒๐๐ คน ผลการวิจัยปรากฏว่า นักเรียนชอบ
ดูรายการภาพยนตร์ ละครโทรทัศน์ และรายการทายปัญหามากที่สุด รองลงมาคือ ข่าวและ
สารคดี กีฬา นำเที่ยว ภาษาและวรรณคดี ผู้วิจัยเสนอแนะว่า นักเรียนควรเลือกดูรายการ
โทรทัศน์เฉพาะที่มีประโยชน์จริง ๆ ครูควรสอนให้เด็กสังเกตจดจำและรับความรู้จากโทรทัศน์
แนะนำให้รู้จักพิจารณาการพูดของโฆษก ข้อความโฆษณาสถานีโทรทัศน์ควรระมัดระวังการใช้
ภาษาที่ถูกต้อง เพื่อเป็นตัวอย่างที่ดีแก่เด็ก และควรเพิ่มภาพยนตร์สารคดี คนตรี ศิลปวัฒนธรรม
ของชาติ

และในปีเดียวกันนี้ รมย์ อูปรมย์^๒ ได้สำรวจความสนใจของอาจารย์มหาวิทยาลัย
ที่มีต่อหนังสือพิมพ์รายวันฉบับภาษาอังกฤษและภาษาไทยในกรุงเทพฯ โดยมีจุดประสงค์จะศึกษา
ถึงลักษณะหนังสือพิมพ์ ลักษณะการอ่าน ความเชื่อและประโยชน์จากหนังสือพิมพ์ที่อาจารย์ได้รับ
ตัวอย่างประชากรเป็นอาจารย์จากมหาวิทยาลัยทุกแห่งที่มีในขณะนั้น รวมทั้งสิ้น ๒๓๕ คน โดย
แจกแบบสอบถาม เป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่าและเลือกตอบ ผลการวิจัยพบว่า อาจารย์
ส่วนใหญ่ชอบอ่านสยามรัฐ เดลินิวส์ ไทยรัฐ และ พิมพ์ไทย ตามลำดับ และผู้วิจัยได้กล่าวถึง

^๑พัชรี รั้งสิกุล, "ความสนใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นต่อรายการโทรทัศน์
ในปี ๒๕๑๑" (วิทยานิพนธ์ปริญญาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๑).

^๒รมย์ อูปรมย์, "การศึกษาความสนใจของอาจารย์มหาวิทยาลัยที่มีต่อหนังสือพิมพ์
รายวันฉบับภาษาอังกฤษและภาษาไทยในกรุงเทพฯ" (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชา
โสตทัศนศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๑).

ความสัมพันธ์ระหว่างหนังสือพิมพ์กับการศึกษาไว้ว่า หนังสือพิมพ์มีอิทธิพลทางอ้อมต่อผู้ที่อยู่ในวัยเรียน ถ้าหนังสือพิมพ์เสนอเรื่องผิดศีลธรรม ใช้คำพูดหยาบโลน หรือใช้คำพูดไม่ถูกหลักภาษา นักเรียนก็จะได้รับสิ่งไม่ดีงามจากหนังสือพิมพ์ ในทำนองเดียวกัน ถ้าหนังสือพิมพ์เสนอเรื่องราวที่มีประโยชน์ต่อการศึกษา ใช้ภาษาที่ถูกต้อง นักเรียนก็จะได้รับประโยชน์ เหล่านั้นจากหนังสือพิมพ์ ฉะนั้นหน้าที่ของหนังสือพิมพ์และโรงเรียนจึงมีส่วนสัมพันธ์กัน หนังสือพิมพ์ในฐานะที่เป็นสื่อมวลชนประเภทหนึ่ง มีหน้าที่ให้การศึกษากับมวลชนทุกระดับ จึงควร เสนอสิ่งที่ถูกต้อง ใช้ภาษาที่ดี และเสนอความรู้ที่มีประโยชน์

ในปี ๒๕๑๒ ไพพร เล็กอุทัย^๑ ได้สำรวจรายการวิทยุกระจายเสียงในจังหวัดพระนคร เพื่อสำรวจรายการการศึกษาของสถานีวิทยุในกรุงเทพมหานคร ๕ แห่ง ศึกษาความสนใจ ทศนคติ และประโยชน์ของรายการวิทยุต่อครูและนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยการศึกษาเกี่ยวกับรายการวิทยุ จากวารสารและสิ่งพิมพ์ และส่งแบบสอบถามไปยังครูและนักเรียนโรงเรียนมัธยม เป็นโรงเรียนชาย ๕ โรงเรียน โรงเรียนหญิง ๕ โรงเรียน ผลปรากฏว่า ครูสนใจรายการข่าวมากที่สุด และรายการต่าง ๆ ให้ความรู้พอสมควร ควรเพิ่มรายการการศึกษา และลดการโฆษณา นักเรียนสนใจรายการความรู้ ข่าวและสารคดี ควรเพิ่มรายการข่าวและดนตรี ผู้วิจัยเสนอแนะว่า สถานีวิทยุควรปรับปรุงด้านบริหาร การจัดโปรแกรม การใช้เทคนิคต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ควรจัดรายการซึ่งให้ความรู้ด้านวัฒนธรรม ศาสนา และสังคม

ในปี พ.ศ. ๒๕๑๓ รัญจวน มินประดิษฐ์^๒ ได้ทำการวิจัยเรื่อง "อิทธิพลของโทรทัศน์ที่มีต่อนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ซึ่งมาจากครอบครัวที่มีฐานะแตกต่างกัน"

^๑ไพพร เล็กอุทัย, "การสำรวจรายการวิทยุกระจายเสียงในจังหวัดพระนคร"

(วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ ภาควิชาโสตทัศนศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๒) .

^๒รัญจวน มินประดิษฐ์, "อิทธิพลของโทรทัศน์ที่มีต่อนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย ซึ่งมาจากครอบครัวที่มีฐานะแตกต่างกัน" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ ภาควิชาโสตทัศนศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๓) .

เพื่อศึกษาความคิดเห็น ความสนใจ และอิทธิพลที่มีต่อพฤติกรรมในด้านต่าง ๆ โดยส่งแบบสอบถามไปยังนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายของโรงเรียนสาธิตจุฬาฯ จำนวน ๕๓๐ คน และโรงเรียนพิบูลประชาสรรค์ อีก ๗๐๐ คน ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

๑. ฐานะทางครอบครัวจะมีอิทธิพลต่อเลือกชมรายการโทรทัศน์ของนักเรียนไม่มากนัก นักเรียนส่วนมากจะเลือกชมรายการโทรทัศน์ตามความสนใจของตนเอง

๒. รายการที่นักเรียนชอบมากที่สุดคือ ภาพยนตร์บันเทิง

๓. ลักษณะการชมโทรทัศน์ทั่วไป บ่งชี้ว่านักเรียนทั้งสองโรงเรียนจะเหมือนกัน คือ นักเรียนส่วนใหญ่จะดูโทรทัศน์วันละ ๒ ชั่วโมงขึ้นไป

๔. นักเรียนมีความคิดเห็นว่า รายการโทรทัศน์ให้ประโยชน์ทางด้านชีวิตประจำวัน และความบันเทิงมากกว่าให้ประโยชน์ทางการศึกษา

๕. โทรทัศน์มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของนักเรียนในด้านการจำเอาคำพูดที่เป็นภาษาสแลงมาใช้มากที่สุด

๖. การชมโทรทัศน์ทำให้ผลการเรียน เป็นปกติ

ในปีเดียวกัน สมศรี ศรีประไพ ได้ทำวิจัยเรื่อง "อิทธิพลของสื่อมวลชนที่มีต่อการเรียนวิทยาศาสตร์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในจังหวัดพระนครและธนบุรี" มีความมุ่งหมายเพื่อที่จะศึกษาความสนใจและทัศนคติของนักเรียน ตลอดจนอิทธิพลของสื่อมวลชนที่มีต่อการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนแผนกวิทยาศาสตร์ โดยส่งแบบสอบถามไปยังนักเรียนชาย ๓๑๒ คน และนักเรียนหญิง ๓๐๐ คน จากโรงเรียน ๑๒ แห่ง ผลการวิจัยมีดังนี้คือ

๑. นักเรียนชายและหญิงมีความสนใจในการรับฟังวิทยุ ดูโทรทัศน์ ภาพยนตร์ อ่านหนังสือพิมพ์ และนิตยสารมากพอสมควร

สมศรี ศรีประไพ, "อิทธิพลของสื่อมวลชนที่มีต่อการเรียนวิทยาศาสตร์ของนักเรียนมัธยมศึกษาปลายในจังหวัดพระนครและธนบุรี" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต ภาควิชาโสตทัศนศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๓).

๒. นักเรียนชายและหญิงมีทัศนคติทางด้านนิมานต่อสื่อมวลชน อย่างไรก็ตามนักเรียน เห็นด้วยว่าสื่อมวลชนทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ไม่ดี

๓. นักเรียนชายและหญิงได้รับอิทธิพลของสื่อมวลชนในด้านการบันเทิงมากกว่าด้าน การศึกษา

๔. อิทธิพลของสื่อมวลชนต่อการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ นักเรียนชายและหญิงยอมรับ ว่า โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ และ นิตยสาร ให้ประโยชน์ในการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์มากกว่า วิทยุและภาพยนตร์

๕. นักเรียนชายและหญิงได้รับความรู้เกี่ยวกับอวกาศ การค้นพบและการค้นคว้าต่าง ๆ มากที่สุด

๖. ผู้ปกครองและครูอาจารย์ของนักเรียนส่วนมากไม่มีใครมี เวลาที่จะแนะนำให้นักเรียน ฟัง ดู และ อ่าน รายการหรือเรื่องจากสื่อมวลชน

๗. นักเรียนมีปัญหาและอุปสรรคทางสื่อมวลชน เกี่ยวกับการไม่มี เวลาที่จะหาความรู้ จากสื่อมวลชน

ปี พ.ศ. ๒๕๑๔ ดวงแสง สุวรรณศรี ได้ศึกษาถึง "ความคิดเห็นของนิสิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เกี่ยวกับการใช้สื่อมวลชนเพื่อการศึกษา" มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นและความสนใจของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่มีต่อสื่อมวลชน การใช้สื่อมวลชนเพื่อการศึกษา ตลอดจนปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ในการใช้สื่อมวลชนเหล่านั้น โดยส่งแบบสอบถามไปยังนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำนวน ๘๖๕ คน จาก ๑๑ คณะ ผลการวิจัยมีดังนี้

๑. นิสิตมีความคิดเห็นด้านนิมานเกี่ยวกับการใช้สื่อมวลชนเพื่อการศึกษาในระดับปานกลาง ส่วนมากนิสิตได้รับอิทธิพลของสื่อมวลชนในด้านการบันเทิงมากกว่า

ดวงแสง สุวรรณศรี, "ความคิดเห็นของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เกี่ยวกับการใช้สื่อมวลชนเพื่อการศึกษา" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต ภาควิชาโสตทัศนศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๔)。

๒. นิสิตมีความสนใจในการรับฟังวิทยุ โทรทัศน์ ภาพยนตร์ อ่านหนังสือพิมพ์ และ นิตยสารมากพอควร

๓. นิสิตเห็นว่าสื่อมวลชนให้ผลดีมากกว่าผลเสีย

๔. นิสิตมีปัญหาและอุปสรรคเรื่องขาดความรู้และผู้แนะนำในการเลือกรายการที่เป็น ประโยชน์

ปี พ.ศ. ๒๕๑๖ สายสุพรรณ สุพรรณพรรค^๑ ได้สำรวจความคิดเห็นของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนพิทยการ เขตพุนตอรายการโทรทัศน์ ปีการศึกษา ๒๕๑๖ เพื่อ ศึกษาปัญหาต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับรายการโทรทัศน์ในประเทศไทย โดยพิจารณาว่านักเรียนสนใจ รายการใด เจลี่ยแล้วดูโทรทัศน์วันละกี่ชั่วโมง และศึกษาประโยชน์และโทษของโทรทัศน์ที่มีต่อ เด็ก ตัวอย่างประชากรเป็นนักเรียนในกรุงเทพมหานครที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔, ๕ และ ๖ ของโรงเรียนพิทยการ เขตพุน โดยวิธีแจกแบบสอบถาม จำนวน ๒๐๐ ชุด สรุปผลการ สสำรวจได้ดังนี้ รายการที่นักเรียนชอบดูมากที่สุดแก่รายการภาพยนตร์ ส่วนรายการที่ได้รับ ความสนใจน้อย ได้แก่รายการเกี่ยวกับภาษา วรรณคดี และรายการโฆษณาสินค้า และได้ให้ ข้อเสนอแนะว่า ครูควรสอนให้นักเรียนสังเกตจดจำคำพูดที่เป็นภาษิต คำพังเพย ที่ได้ยินจาก โทรทัศน์ เพื่อนำมาอภิปราย ให้รู้จักการวิจารณ์การพูดของโฆษก ข้อความที่โฆษณา บทละคร และภาพยนตร์ต่าง ๆ สถานีโทรทัศน์ควรกวาดขึ้น เรื่องการใช้ภาษาให้ถูกต้อง โดยเฉพาะในการ พากษ์ภาพยนตร์และการโฆษณาสินค้า เพราะการที่เด็กได้ยินภาษาสำนวนที่ไม่ถูกต้องเสมอ ๆ อาจทำให้เกิดความเคยชิน และนำไปใช้จนติดเป็นนิสัย "

^๑สายสุพรรณ สุพรรณพรรค, "ความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนพิทยการ เขตพุนตอรายการโทรทัศน์ ปีการศึกษา ๒๕๑๖" (วิทยานิพนธ์ปริญญาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๖) .

ในปีเดียวกันนี้ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย^๑ ได้ทำการสำรวจเรื่อง "ประชามติในเขต กรุงเทพมหานคร เกี่ยวกับรายการวิทยุ เพื่อการศึกษาประชาชน ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา" เพื่อศึกษาความสนใจของผู้ฟังในกรุงเทพมหานคร เกี่ยวกับการฟังรายการกระจายเสียงของสถานศึกษา โดยใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างอาชีพครู ข้าราชการ ข้าราชการบำนาญ พนักงานธนาคาร และนักศึกษา ผลการวิจัยปรากฏว่า ผู้ฟังส่วนใหญ่สนใจรายการสารคดี บทความเกี่ยวกับเหตุการณ์สำคัญและข่าว ผู้ฟังต้องการให้เพิ่มรายการสารคดี บทความเกี่ยวกับเหตุการณ์สำคัญ ๆ วิเคราะห์ข่าวและละครรายการละคร

และในปี พ.ศ. ๒๕๑๖ นี้ เรื่องไรรัชนี วิชัยลักษณ์^๒ ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ความคิดเห็นของประชาชนในเขตดุสิตที่มีต่อการกระจายเสียงของวิทยุบางแห่งในกรุงเทพมหานคร" เพื่อศึกษาความคิดเห็น ความสนใจ และความรู้ที่ได้จากการฟังวิทยุของผู้ที่พักอยู่ในเขตอำเภอดุสิต จำนวน ๑๒๐ คน โดยการแจกแบบสอบถามเพื่อถามความคิดเห็นดังกล่าว ผลการวิจัยปรากฏว่า รายการวิทยุที่นักเรียนและนักศึกษาสนใจฟังมากที่สุดคือ คนตรี แต่ผู้ที่ทำงานแล้วสนใจข่าวทั้งในและนอกประเทศ ส่วนรายการที่นักเรียนนักศึกษาและผู้ทำงานแล้วไม่สนใจเลยได้แก่ รายการโฆษณา ซึ่งมีความเห็นตรงกันว่า ควรจะลดปริมาณให้น้อยลงและควรปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น เช่น ให้มีความสั้นยาวตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติวิทยุกระจายเสียง และควบคุมภาษาที่ใช้ในการโฆษณาให้สามารถฟังที่รัดกุม ไม่ควรให้มีการโฆษณานิดดี เป็นไปไม่ได้ เพราะเป็นการสร้างความรำคาญใจให้แก่ผู้ฟัง การพูดของโฆษกควรชัดเจนถูกต้อง โดยเฉพาะ

๑ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, "ประชามติในเขตกรุงเทพมหานคร เกี่ยวกับรายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อการศึกษาประชาชน ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต ภาควิชาโสตทัศนศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๖) .

๒ เรื่องไรรัชนี วิชัยลักษณ์, "ความคิดเห็นของประชาชนในเขตดุสิต ที่มีต่อการกระจายเสียงของวิทยุบางแห่งในกรุงเทพมหานคร พ.ศ. ๒๕๑๖" (วิทยานิพนธ์ปริญญาบัณฑิต คณะศึกษาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๖) .

การพูดตัว ร, ล และคำควบกล้ำ ไม่พูดตลกคะนอง เยิ่นเย้อ หรือ ทำให้ภาษาเสื่อม
ผู้วิจัยเสนอแนะว่า สถาบันวิทยุทุกแห่งควรให้โฆษกของตนไปรับการทดสอบและได้รับใบอนุญาต
จากกรมประชาสัมพันธ์เสียก่อนจึงจะเป็นผู้ประกาศได้ ส่วนรายการข่าวชาวบ้านที่ใช้ภาษา
ไม่ถูกต้อง ควรแก้ไขใหม่โดยใช้ภาษาธรรมดา ๆ ที่สุภาพเรียบร้อย ถูกต้องและไม่ทำให้ผู้ฟัง
รำคาญใจ

ปี พ.ศ. ๒๕๑๘ เครือวัลย์ ชัชกุล^๑ ได้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง "ความคิดเห็นของ
นักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพการศึกษา เกี่ยวกับการใช้คำที่ไม่เหมาะสมในหนังสือพิมพ์"
โดยส่งแบบสอบถามไปยังนักศึกษาหญิงและชาย จำนวน ๔๐๐ คน จากวิทยาลัยครูในกรุงเทพ
มหานคร ๖ แห่ง ผลการวิจัย คือ นักศึกษาส่วนใหญ่เห็นว่าการใช้คำในหนังสือพิมพ์ไม่เหมาะสม
มากที่สุด รองลงมาคือไม่แน่ใจว่าจะเหมาะสมหรือไม่ มีเพียงส่วนน้อยที่เห็นว่าเหมาะสม สาเหตุ
ที่นักศึกษาเห็นว่าไม่เหมาะสม คือ ใช้ภาษาผิดหลักภาษามากที่สุด รองลงมาคือ ไม่ควรใช้เป็น
ภาษาเขียน ใช้ศัพท์ผิด ใช้คำผิดความหมาย ใช้ภาษาหรือสำนวนต่างประเทศ ใช้คำกำกวม
ใช้คำฟุ่มเฟือย และใช้คำที่เป็นไปไม่ได้ตามลำดับ นักศึกษาส่วนน้อยที่เห็นว่าการใช้คำใน
หนังสือพิมพ์เหมาะสม ให้เหตุผลว่า ใช้คำเข้าใจง่าย เร้าอารมณ์ และเปรียบเทียบดี เมื่อ
เปรียบเทียบความคิดเห็น เกี่ยวกับการใช้คำในหนังสือพิมพ์ระหว่างนักศึกษาชายและหญิงโดย
รวบรวม ปรากฏว่า ไม่มีความแตกต่างกัน

ในพีเดียวกันนี้ ไมตรี เจริญศิลป์^๒ ได้ศึกษาเรื่อง "บทบาทของหนังสือพิมพ์รายวัน

^๑ เครือวัลย์ ชัชกุล, "ความคิดเห็นของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพการศึกษา
เกี่ยวกับการใช้คำที่ไม่เหมาะสมในหนังสือพิมพ์" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต ภาควิชามัธยม
ศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๘).

^๒ ไมตรี เจริญศิลป์, "บทบาทของหนังสือพิมพ์รายวันในการศึกษานอกระบบของ
เยาวชน" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต ภาควิชาโสตทัศนศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๘).

ในการศึกษานอกระบบของเยาวชน" มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา เปรียบเทียบ เนื้อหา เกี่ยวกับการศึกษานอกระบบในหนังสือพิมพ์รายวันฉบับต่าง ๆ และศึกษาความสนใจ ข้อคิดเห็น ตลอดจนความต้องการของเยาวชนในกรุงเทพมหานคร ที่มีต่อเรื่องและเนื้อหาทางการศึกษานอกระบบในหนังสือพิมพ์รายวัน ดำเนินการวิจัยโดยวิเคราะห์เนื้อหาทางการศึกษานอกระบบของหนังสือพิมพ์รายวัน ที่มีสำนักพิมพ์อยู่ในกรุงเทพมหานคร รวม ๖ ฉบับ และส่งแบบสอบถามไปยังเยาวชนที่มีอายุ ๑๐ - ๑๘ ปี ในกรุงเทพมหานคร รวม ๔๑๒ คน ผลการวิจัยปรากฏดังนี้

๑. หนังสือพิมพ์รายวัน เหล่านี้ให้การศึกษานอกระบบกับ เยาวชนในรูปของสารคดี วิชาการน้อย เมื่อเทียบกับเนื้อหาอื่น ๆ และ เมื่อเปรียบเทียบกันทั้ง ๖ ฉบับแล้ว หนังสือพิมพ์เดลินิวส์ ให้ความรู้เกี่ยวกับ เนื้อหาด้านสารคดี-วิชาการในการศึกษานอกระบบแก่ เยาวชนมากที่สุด หนังสือพิมพ์สยามรัฐให้การศึกษานอกระบบกับ เยาวชนในรูปของข่าว บทความ บทความวิชาการทางการเมืองการปกครองมากที่สุด หนังสือพิมพ์สยามศรี ให้การศึกษานอกระบบกับ เยาวชนในรูปของข่าว บทความ บทความวิชาการทาง เศรษฐกิจการค้ามากที่สุด

๒. เยาวชนมีความสนใจ เนื้อหาการศึกษานอกระบบในรูปของสารคดี-วิชาการในหนังสือพิมพ์รายวันมาก และสนใจข่าวการศึกษามาก ส่วนการศึกษานอกระบบในรูปของข่าว บทความ บทความวิชาการด้านต่าง ๆ สนใจปานกลาง

๓. เยาวชนเห็นว่าการอ่านหนังสือพิมพ์รายวันช่วยในการศึกษานอกระบบมาก คือ ช่วยให้เกิดความรู้อันเป็นประโยชน์ ช่วยการศึกษาในโรงเรียนมาก โดยเฉพาะวิชาความรู้ทั่วไป และช่วยให้เกิดความรู้รอบตัวกว้างขวาง เป็นความรู้ที่ทันสมัย นอกจากนี้ยังเห็นว่าการอ่านหนังสือพิมพ์รายวันทำให้ได้ความรู้ด้านการเมืองการปกครองมาก

๔. เยาวชนต้องการให้หนังสือพิมพ์รายวันปรับปรุงการเสนอข่าวให้ถูกต้อง เป็นจริงมากขึ้น ส่วนเนื้อหาทางการศึกษานอกระบบในรูปของสารคดี-วิชาการนั้น เยาวชนต้องการให้เพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะสารคดี-วิชาการด้านวิทยาศาสตร์ สุขภาพอนามัย การศึกษา ศาสนา ศิลธรรมจรรยา ความรู้ด้านอาชีพการเกษตร และ ความรู้เกี่ยวกับธรรมชาติ

และในปี พ.ศ. ๒๕๑๔ นี้ ศีรญา ทองเสวต^๑ ได้วิจัยเรื่อง "ความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษาสาขาสังคมศึกษา เกี่ยวกับบทบาทของหนังสือพิมพ์ที่มีต่อการศึกษา" มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะการอ่านหนังสือพิมพ์รายวัน ความสนใจในเนื้อหาประเภทต่าง ๆ ความคิดเห็นเกี่ยวกับประโยชน์และความเหมาะสมในปริมาณเนื้อหาในหนังสือพิมพ์ ตัวอย่างประชากรเป็นอาจารย์ ๖๘ คน และนักศึกษา ๕๗๔ คน จากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และมหาวิทยาลัยรามคำแหง โดยใช้แบบสอบถามความคิดเห็นในด้านต่าง ๆ ผลการวิจัยปรากฏว่า อาจารย์และนักศึกษาส่งใจข่าวการเมือง บทความ และบทวิจารณ์มากที่สุด เพราะมีประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตประจำวัน ต่อการเรียนการสอน ช่วยกระตุ้นให้มีความคิดริเริ่ม และเข้าใจสังคมได้ดี ส่วนการโฆษณาสินค้าและแจ้งความทั่วไปของเอกชน หรือรัฐเกี่ยวกับธุรกิจจะให้ประโยชน์ต่อการศึกษาด้านนี้ให้ความรู้ทางเศรษฐกิจปานกลางเท่านั้น แต่มีประโยชน์มากเกี่ยวกับการทราบการเคลื่อนไหวต่าง ๆ ทางธุรกิจ ซึ่งมีผลทำให้รู้จักผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ ดีขึ้น แต่ก็ควรลดให้น้อยลง ไม่ควรใช้ข้อความและภาพที่มุ่งให้ความบันเทิงส่อไปทางลามกอนาจาร ทำลายศีลธรรม และวัฒนธรรม และควรจะเว้นการโฆษณาที่เกินจริง

๑ ในปี พ.ศ. ๒๕๒๐ ศิวะพร สุคนธ์พงษ์^๒ ได้วิเคราะห์บทบาทของสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่มีผลต่อการใช้ภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในกรุงเทพมหานคร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาว่า การใช้ภาษาไทยของสื่ออิเล็กทรอนิกส์จะนำผลดีหรือผลเสียมาสู่

๑ ศีรญา ทองเสวต, "ความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษาสาขาสังคมศาสตร์เกี่ยวกับบทบาทของหนังสือพิมพ์ที่มีต่อการศึกษา" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาโสตทัศนศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๔).

๒ ศิวะพร สุคนธ์พงษ์, "การวิเคราะห์บทบาทของสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่มีผลต่อการใช้ภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในกรุงเทพมหานคร" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชามัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๐).

นักเรียน ตลอดจนสื่ออิเล็กทรอนิกส์จะมีบทบาทช่วยส่งเสริมทักษะการใช้ภาษาของนักเรียนอย่างไรบ้าง ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามและนำไปใช้สอบถามความเห็นจากนักเรียนชาย ๒๔๐ คน และนักเรียนหญิง ๒๗๐ คน ซึ่งกำลังเรียนอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนรัฐบาลสังกัดกรมสามัญศึกษา ๕ แห่ง สังกัดกรมอาชีวศึกษา ๑ แห่ง โรงเรียนราษฎร์ ๕ แห่ง และโรงเรียนสาธิต ๑ แห่ง ผลการวิจัยปรากฏว่า

๑. สื่ออิเล็กทรอนิกส์ นำทั้งผลดีและผลเสียมาสู่นักเรียน ผลดีคือช่วยส่งเสริมการใช้ภาษาไทยในด้านต่าง ๆ ผลเสียคือ นักเรียนนิยมใช้คำสแลงหรือสร้างแบบแผนคำและสำนวนขึ้นมาใหม่ ทำให้ภาษาริบตี่

๒. ครูส่วนใหญ่ไม่เคยนำสื่ออิเล็กทรอนิกส์เข้ามาใช้ประกอบการเรียนการสอน

๓. การใช้ภาษาของสื่ออิเล็กทรอนิกส์มีอิทธิพลต่อนักเรียนในด้านวัฒนธรรมการใช้ภาษา การพูด และการฟัง รวมทั้งมีผลต่อการฝึกทักษะในชั้นเรียนอีกด้วย

๔. การใช้ภาษาของสื่ออิเล็กทรอนิกส์มีบทบาทในการส่งเสริมทักษะการใช้ภาษาอย่างมีประสิทธิภาพในด้านการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน

๕. การได้ฟังและเห็น การใช้ภาษาของสื่ออิเล็กทรอนิกส์ทำให้นักเรียนเกิดความเคยชิน และรับเอาคำ สำนวน ประโยค ตลอดจนลักษณะการแบ่งวรรคตอนมาใช้ในชีวิตประจำวัน

10) และในปี พ.ศ. ๒๕๒๒ สุรีย์ประภา ตรีเวช^๑ ได้ศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร เกี่ยวกับภาษาที่ใช้ในการโฆษณา มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักเรียนชายกับนักเรียนหญิง และเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย เกี่ยวกับภาษาที่ใช้ในการโฆษณา รวมทั้งศึกษาเหตุผลของการเลือกภาษาโฆษณาแต่ละประโยค โดยสร้างแบบสอบถามไปใช้กับนักเรียนชาย

^๑สุรีย์ประภา ตรีเวช, "ความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร เกี่ยวกับภาษาที่ใช้ในการโฆษณา" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชามัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๒).

และหญิง จำนวน ๖๒๐ คน จากโรงเรียนรัฐบาลและโรงเรียนราษฎร์ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน ๑๐ แห่ง ผลการวิจัยปรากฏดังนี้

๑. นักเรียนมีความเห็นว่ารายการโฆษณาที่มีอิทธิพลต่อนักเรียนในด้านทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการใช้ภาษาโฆษณา

๒. ความคิดเห็นของนักเรียนชายและหญิงเกี่ยวกับลักษณะภาษาที่ใช้ในการโฆษณาไม่แตกต่างกัน และมีความเห็นอีกว่าภาษาโฆษณามีลักษณะเหมาะสมที่จะใช้เป็นภาษาพูดมากกว่าภาษาเขียน ใช้คำพูดหรือข้อความที่เกินจริง ทำให้เกิดการเลียนแบบหรือใช้ตามอย่าง และมีการสร้างสำนวนผิดจากแบบแผนเดิมอยู่ในระดับมาก

๓. ความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลายแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .๐๕ ความคิดเห็นที่แตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด ได้แก่ ใช้คำที่จำง่าย เหมาะที่จะใช้เป็นภาษาพูดมากกว่าภาษาเขียน ใช้คำพูดหรือข้อความที่เกินจริง และทำให้เกิดการเลียนแบบหรือใช้ตามอย่าง

๔. นักเรียนมีความเห็นว่า ถ้อยคำสำนวนที่ใช้ในภาษาโฆษณามีทั้งเหมาะสมและไม่เหมาะสม ภาษาโฆษณาที่เหมาะสมนั้น นักเรียนให้เหตุผลว่า เพราะใช้คำคล้องจองมากที่สุด รองลงมาคือใช้ถ้อยคำที่มีความหมายดีและใช้ถ้อยคำสำนวนที่ดึงดูดความสนใจ ส่วนที่ให้เหตุผลว่าภาษาโฆษณาไม่เหมาะสมเพราะใช้คำพูดหรือข้อความที่เกินจริงมากที่สุด รองลงมาคือใช้ภาษาที่ฟังแล้วไม่เข้าใจความหมาย ใช้คำกำกวม คลุมเครือ และใช้คำหรือสำนวนผิดหลักภาษาไทย การวิจัยในต่างประเทศ

ก.ศ. ๑๔๔๔ คลิงค์ (Klink)^๑ วิจัยเรื่อง "A Survey of the Uses Made of

^๑Rowland D. Klink, "A Survey of the Uses Made of Commercial Television Programmes by Teachers in Elementary School of Indiana," Thesis Abstracts, (Bloomington: Indiana University, 1958).

Commercial Television Programmes by Teachers in Elementary Schools of Indiana" ให้ความเห็นว่าการศึกษาศัพท์ใหม่เป็นการนำประสบการณ์จากนอกโรงเรียนและในโรงเรียนมาผสมผสานกัน ผลการวิจัยสรุปว่า รายการโทรทัศน์ส่วนใหญ่ที่เห็นเด่นชัดโดยทั่วไปช่วยให้นักเรียนรู้จักศัพท์ต่าง ๆ ในการสนทนามากขึ้น แต่ทำให้นักเรียนอ่านหนังสือน้อยลง เนื้อหาของโทรทัศน์นำมาประกอบการเรียนการสอนได้น้อย

ค.ศ. ๑๙๖๒ แชรรัมม์ และ คณะ (Wilbur Schramm and Others)^๒ ได้สำรวจลักษณะการอ่านหนังสือพิมพ์ของนักเรียนที่เมืองซานฟรานซิสโก โดยการสอบถาม ทดสอบ และสัมภาษณ์นักเรียนระดับชั้น ๑๐ และระดับชั้น ๑๒ กลุ่มตัวอย่างแต่ละระดับชั้นมีประมาณ ๒๐๐ - ๔๐๐ คน ผลการวิจัยพบว่านักเรียนระดับชั้น ๑๐ อ่านเรื่องขบขัน (Comics) ร้อยละ ๖๑.๐๐ ข่าวกีฬา ร้อยละ ๔๒.๐๐ โฆษณาและข่าวบริการสาธารณะ ร้อยละ ๔๕.๐๐ ข่าวสังคม ร้อยละ ๑๑.๐๐ ข่าวในประเทศ ร้อยละ ๒๓.๐๐ ข่าวต่างประเทศ ร้อยละ ๓๑.๐๐ บทบรรณาธิการ ร้อยละ ๑๓.๐๐ และอื่น ๆ ร้อยละ ๓๑.๐๐ ส่วนนักเรียนระดับ ๑๒ อ่านเรื่องขบขัน ร้อยละ ๕๙.๐๐ ข่าวกีฬา ร้อยละ ๔๕.๐๐ โฆษณาและข่าวบริการสาธารณะ ร้อยละ ๓๖.๐๐ ข่าวสังคม ร้อยละ ๑๖.๐๐ ข่าวในประเทศ ร้อยละ ๓๖.๐๐ ข่าวต่างประเทศ ร้อยละ ๔๐.๐๐ บทบรรณาธิการ ร้อยละ ๒๒.๐๐ และอื่น ๆ ร้อยละ ๔๑.๐๐ นอกจากนี้ยังพบว่าเด็กที่มีสติปัญญาสูง ชอบอ่านหนังสือพิมพ์มากกว่าเด็กที่มีสติปัญญาต่ำ

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

^๒Wilbur Schramm and Others, "Patterns in Children's Reading of Newspaper," Using Mass Media in the School (New York : Appeton - Century - Crofts, Division of Meredith Publishing Company, 1962), pp. 71-85.

ในปี ค.ศ. ๑๙๖๕ แคมป์เบลล์ (Campbell)^๑ ได้ทำการวิจัย เรื่องผลที่จะเกิดขึ้นจากการดูโทรทัศน์ของเด็กในชั้นประถมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า อิทธิพลของรายการโฆษณาทางโทรทัศน์มีผลต่อผู้ดู เป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะ เด็กและแม่บ้าน สำหรับ เด็กนั้นอิทธิพลของการโฆษณาจะมาก น้อย หรือไม่มีเลย ขึ้นอยู่ที่ตัว เด็กเองว่ามีพื้นความเฉลียวฉลาดแค่ไหน และขึ้นอยู่กับพ่อแม่หรือผู้ปกครองที่จะคอยให้การอบรมแนะนำ ให้เด็กรู้จักตัดสินใจว่าสิ่งใดมีคุณค่าดีหรือเลว ตลอดจนสอนให้รู้จักคิดถึง เหตุผลในการตัดสินใจ เป็นประการสำคัญ

วิทที (Witty)^๒ ได้วิจัย เกี่ยวกับความสนใจการอ่านของเด็ก ใน ค.ศ. ๑๙๖๒ พบว่าหนังสือพิมพ์ดึงดูดใจเด็กที่ยัง เล็กอยู่ และ เมื่อเด็กเหล่านั้นเติบโตขึ้นก็ยังคงสนใจหนังสือพิมพ์ ส่วนที่เป็นนิยายทำความพอใจให้เด็กมากกว่าอย่างอื่นในหนังสือพิมพ์ นักวิจัยทางสถิติได้จัดระดับความสนใจต่อส่วนต่าง ๆ ในหนังสือพิมพ์ของ เด็กหญิงและ เด็กชายไว้

การวิจัยนี้ได้แสดงระดับความสูงของภาษา เปรียบเทียบระดับต่ำของบทบรรณาธิการ และบทการเมืองที่เด็กสนใจ โดยอ้างตารางการสำรวจของ ลาซาร์ (Lazar) ดังนี้

เด็กชายสนใจภาพนิยายมากที่สุด ร้อยละ ๘๐.๑๐ กีฬา ๒๒.๕๐ % ข่าวต่าง ๆ ๖.๘๐ % ข่าวอาชญากรรม ๓.๖๐ % เรื่องราวต่าง ๆ ๒.๖๐ % และบทความทางการเมือง ๐.๓๐ %

เด็กหญิงสนใจภาพนิยายมากที่สุด ๘๙.๒๐ % ข่าวทั่วไป ๗๐.๖๐ % ปริศนาอักษรไขว้

^๑W.J. Campbell, "The Impact of Television on the Primary School Child," The Australian Journal of Education, Vol. 9, No.2 (June 1965) : 58-64.

^๒Paul Andrew Witty, Reading in Modern Education (Boston, D.C. : Heath and Company, 1962), p. 319.

๕.๕๐ % เรื่องราวต่าง ๆ ๔.๒๐ % และข่าวอาชญากรรม ๒.๕๐ %

ค.ศ. ๑๙๖๕ แคมป์ (Camp)^๑ ได้สำรวจเกี่ยวกับการใช้หนังสือพิมพ์รายวันในการสอนนักเรียนเกรด ๔, ๕ และ ๖ ของโรงเรียนประจำตำบลรัฐเพนซิลวาเนีย โดยการสัมภาษณ์ครูประจำชั้นจำนวน ๑๖๖ คน ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้คือ

๑. ครูส่วนใหญ่มีความเห็นว่า หนังสือพิมพ์ เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับชั้นประถมและการใช้หนังสือพิมพ์เป็นประจำในห้องเรียนเป็นประโยชน์แก่การเรียนการสอน

๒. ครูส่วนใหญ่ยอมรับว่า หนังสือพิมพ์ เป็นเครื่องมือสำคัญของการสื่อสารในสังคม และเป็นอุปกรณ์ที่สามารถใช้ในการสอนได้ทุกวิชา จึงควรให้นักเรียนได้รู้จักวิเคราะห์การใช้ตัวอย่างรอบคอบ โดยการแนะนำของครู

๓. เด็กชั้นประถมมีความสนใจหนังสือพิมพ์อยู่ในระดับสูง เด็กชอบใช้หนังสือพิมพ์เป็นอุปกรณ์การเรียนของตน และหนังสือพิมพ์เป็นสิ่งช่วยเพิ่มทักษะต่าง ๆ ในห้องเรียนได้

ค.ศ. ๑๙๗๒ มอร์แกน (Morgan)^๒ ได้วิจัยเกี่ยวกับแบบการอ่านหนังสือพิมพ์ของกลุ่มประชากรต่าง ๆ ในสหรัฐอเมริกา โดยวิธีการสัมภาษณ์ประชากรที่สุ่มมาจำนวน ๒,๓๖๖ คน ซึ่งเป็นผู้เคยอ่านหนังสือพิมพ์รายวันในชุมชนของตนเองมาแล้วก่อนถูกสัมภาษณ์ ๑ สัปดาห์

ผลการวิจัยพบว่า ลักษณะของกลุ่มประชากรมีความแตกต่างในเรื่องแบบแผนของการอ่านอย่างเด่นชัด เช่น ชายกับหญิง คนที่มีอายุมากที่สุดกับคนที่มีอายุน้อยที่สุด คนที่มีการศึกษาสูงสุด

^๑Albert Camp, "A Survey of Current Practices in the Regular Use of the Daily News paper in Grade Four, Five and Six of School Districts in Pennsylvania," Dissertation Abstract (New York : 26/3 ; September, 1965), pp. 14-20.

^๒Ernest Cecil Morgan, "Patterns of Newspaper Readership," A National Survey of Readership by Demographic Groups, Dissertation Abstract (New York : April, 1972), p. 4727--A.

กับคนที่มีการศึกษต่ำสุด คนที่แต่งงานแล้วกับคนโสด คนที่ทำงานเต็มเวลากับคนที่ทำงานบางเวลาในหนึ่งวัน และ คนที่ประกอบอาชีพ กับ คนที่ไม่ได้ประกอบอาชีพ

การศึกษาเรื่องนี้ยังสรุปได้อีกว่า การเลือกอ่านบทบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์ต่าง ๆ นั้น ขึ้นอยู่กับบทบาทและสถานภาพของผู้อ่าน เช่น พื้นฐานทางครอบครัว เพศ การศึกษา สถานภาพการสมรส สภาพแวดล้อม การทำงาน ซึ่งมีอิทธิพลอย่างมากต่อการพิจารณาเลือกอ่านบทบรรณาธิการของแต่ละบุคคล

นอกจากนี้ผลการวิจัยยังปรากฏว่า เนื้อหาของข่าวที่มีจำกัดไม่ เป็นส่วนประกอบที่สำคัญในการเลือกอ่านของผู้อ่านแต่อย่างใด

ค.ศ. ๑๙๗๒ ลาซาร์สเฟลด์ และ เคนดอลล์ (Lazarsfeld and Kendall)^๑ ได้สำรวจพฤติกรรมเกี่ยวกับการสื่อสารของประชากรอเมริกัน โดยสุ่มตัวอย่างจากประชาชนทั่วประเทศ โดยสอบถามเกี่ยวกับ การฟังวิทยุ ดูโทรทัศน์ ภาพยนตร์ การอ่านหนังสือพิมพ์ นิตยสารและหนังสืออื่น ๆ พบว่านิสัยการฟังวิทยุมีความสัมพันธ์กับการรับสารจากสื่ออื่น ๆ ด้วย กล่าวคือ ผู้ที่ติดตามรายการวิทยุจะติดตามรายการโทรทัศน์ ไปชมภาพยนตร์บ่อย ๆ ชอบอ่านหนังสือ หนังสือพิมพ์ ตลอดจนนิตยสารอื่น ๆ กลุ่มที่ฟังวิทยุน้อยกว่า ๑ ชั่วโมงต่อวัน ก็จะไม่ดูโทรทัศน์บ่อย ไม่ไปดูภาพยนตร์เลยใน ๑ เดือน ไม่ได้รับสารจากสื่ออื่น ๆ นอกจากนี้ยังพบว่าวัย ที่อยู่อาศัย และเพศ เกี่ยวข้องกับการรับสารด้วย

^๑Lazarsfeld and Kendall, "Communication Behavior," Mass Communication, ed. Willbur Schramm (Chicago, London : University of Illinois Press, 1972), pp. 425-437.